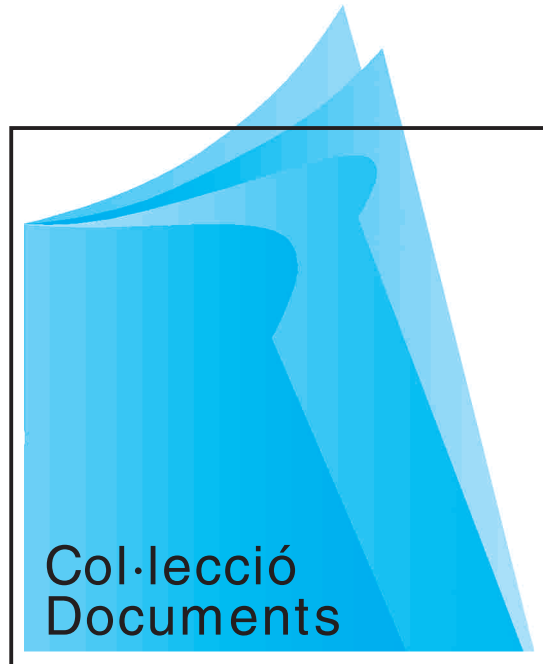

Medi ambient 2010: el futur és a les nostres mans

Programa d'acció per al medi ambient
a Europa a començaments del segle XXI

12

BIBLIOTECA DE CATALUNYA. DADES CIP:

Medi ambient 2010 : el futur és a les nostres mans : programa d'acció per al medi ambient a Europa a començaments del segle XXI. -

(Col·lecció documents ; 12)

Tít. orig.: Environment 2010: our future, our choice. The sixth EU Environment Action Programme 2001-10

I. Catalunya. Departament de Medi Ambient II. Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible (Catalunya) III. Col·lecció: Documents (Catalunya. Departament de Medi Ambient) ; 12

1. Medi Ambient - Protecció - Unió Europea, Països de la 2. Unió Europea, Països de la - Política ambiental 3. Europa - Política ambiental
504.06(4-6)

Publicat originalment en anglès amb el títol Environment 2010: our choice. The sixth EU Environment Action Programme 2001-10 per l'Oficina de Publicacions Oficials de les Comunitats Europees, 2 rue Mercier, Luxemburg, 2001 per la Comissió de les Comunitats Europees

© Comunitats Europees, 2001

© Edició catalana: Generalitat de Catalunya, 2002

Departament de la Presidència

Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya (CADS)

<http://www.cat-sostenible.org>

Departament de Medi Ambient

<http://www.gencat.net/mediamb>

Desembre de 2002

La responsabilitat de la traducció al català de l'edició original en anglès correspon exclusivament a la Generalitat de Catalunya

Edició a cura de: Arnau Queralt i Bassa

Tiratge: 1.000 exemplars

Disseny i producció gràfica: Fotogravats Barcino

DL: B-51189-2002

Aquesta publicació ha estat realitzada amb paper ecològic 100% (lliure de clor) estucat mat de 135 g i les cobertes en paper ecològic (lliure de clor) estucat mat de 250 g.

Medi ambient 2010: el futur és a les nostres mans

Programa d'acció per al medi ambient
a Europa a començaments del segle XXI

COMUNICACIÓ DE LA COMISSIÓ AL CONSELL, AL PARLAMENT EUROPEU, AL COMITÈ ECONÒMIC I SOCIAL I AL COMITÈ DE LES REGIONS sobre el 6è Programa d'acció de la Comunitat Europea per al medi ambient

RESUM

Context del nou programa

Un medi ambient sa és fonamental per mantenir prosperitat i qualitat de vida a llarg termini. Els ciutadans europeus exigeixen un nivell elevat de protecció ambiental. El creixement que es registrarà en el futur i el nivell de benestar, cada vegada més alt, pressionen sobre la capacitat del planeta de sostenir la demanda de recursos i d'absorbir la contaminació. A més, el fet de disposar de normes ambientals rigoroses suposa un motor per a la innovació i obre oportunitats per a les empreses. En general, la societat ha d'esforçar-se a dissociar impacte i degradació ambientals, d'una banda, i creixement econòmic, d'una altra. Les empreses han d'augmentar el seu rendiment ecològic, altrament dit, han de produir un volum igual o superior de productes utilitzant menys recursos i generant menys residus, i els models de consum han de fer-se més sostenibles. En la Unió Europea, trenta anys de política de medi ambient han desembocat en un sistema global de controls ambientals. El 5è Programa d'acció comunitari per al medi ambient (1992-1999), 'Cap a un desenvolupament sostenible', va adoptar noves mesures i va obrir un compromís més ampli per integrar la dimensió ambiental a les altres polítiques. L'avaluació global del programa va arribar a la conclusió que, malgrat els resultats aconseguits a l'hora de reduir el nivell de contaminació en algunes àrees, continuava havent-hi problemes i el medi ambient continuaria deteriorant-se llevat que:

- s'avancés més en l'aplicació de la legislació ambiental en els estats membres,
- s'intensifiqués i aprofundís la integració del medi ambient en les polítiques econòmiques i socials que exerceixen pressions ambientals,
- els ciutadans i les parts interessades s'involucessin més en la tasca de protecció ambiental,
- es donés un nou impuls a les mesures destinades a solucionar problemes ecològics greus i persistents i d'altres problemes nous que estan començant a aparèixer.

Aquest context ha condicionat l'orientació estratègica del 6è Programa d'acció comunitari per al medi ambient, que estableix els objectius i les prioritats ambientals que formaran part de l'estratègia de la Comunitat Europea a favor del desenvolupament sostenible. El Programa determina les prioritats i els objectius principals de la política ambiental per als pròxims cinc a deu anys, i descriu les mesures que hauran d'adoptar-se.

Una estratègia per assolir els nostres objectius ambientals

La política sobre medi ambient ha d'aplicar una estratègia innovadora i buscar noves maneres de treballar amb un ampli espectre de la societat.

Cal millorar l'aplicació de la legislació ambiental vigent. Les accions judicials enèrgiques al Tribunal de Justícia han de combinar-se amb un suport a les millors pràctiques i amb una política d'informació a la població per posar nom i cognoms a complidors i infractors de la normativa.

S'ha d'aprofundir en la integració de les preocupacions ambientals en les altres polítiques mitjançant, per exemple, una avaluació exhaustiva, des del punt de vista ambiental, de totes les iniciatives polítiques de la Comissió. Els resultats han de mesurar-se amb indicadors i avaluacions comparatives.

Treballar amb el mercat a través dels interessos d'empreses i consumidors contribuirà a una producció i uns models de consum més sostenibles. Cal no limitar-se a penalitzar les empreses en cas d'incompliment; també han d'introduir-se sistemes per premiar-ne els bons resultats. Els consumidors necessiten informació que els permeti d'elegir productes respectuosos envers el medi ambient i condicionar així al mercat. Les subvencions públiques han de servir per promoure pràctiques respectuoses envers el medi ambient. Les subvencions públiques que afavoreixen pràctiques nocives per al medi ambient han de desaparèixer. Cal animar les empreses perquè innovin, per exemple, aprofitant les oportunitats que ofereixen l'ús, el desenvolupament i la difusió de les tecnologies no contaminants.

La ciutadania pren cada dia decisions que tenen un efecte directe o indirecte sobre el medi ambient. La possibilitat d'accedir amb més facilitat a informació de millor qualitat sobre el medi ambient i sobre qüestions pràctiques ajudarà a formar-ne opinions i a prendre decisions.

Les decisions que adopten els estats membres sobre planificació i gestió dels usos del sòl poden tenir grans repercussions sobre el medi ambient i provocar una fragmentació de les zones rurals i pressions en zones urbanes i costaneres. La Comunitat pot aportar ajuda promovent les millors pràctiques i mitjançant els Fons Estructurals. Aquests plantejaments s'aplicaran a totes les qüestions ambientals. A més, cal prestar una atenció especial a quatre àrees d'actuació prioritàries.

Intentar resoldre el canvi climàtic

Objectiu: *estabilitzar les concentracions atmosfèriques de gasos amb efecte d'hivernacle en un nivell que no provoqui variacions no naturals en el clima terrestre.*

Hi ha consens al món científic a l'hora d'afirmar que s'està produint un canvi climàtic i que l'activitat humana provoca un augment de les concentracions de gasos amb efecte d'hivernacle, responsables d'aquest problema. La prioritat més important del 6è Programa és la ratificació i implantació del Protocol de Kyoto per reduir per a 2008-2012 les emissions d'aquests gasos un 8% respecte als nivells de 1990. I això no és res més que un primer pas cap a l'objectiu a llarg termini d'una reducció del 70%.

Naturalesa i biodiversitat: protegir un recurs únic

Objectiu: *protegir i restaurar el funcionament dels sistemes naturals i detenir la pèrdua de biodiversitat en la Unió Europea i al món; protegir els sòls contra l'erosió i la contaminació.*

La bona salut i l'equilibri dels sistemes naturals són fonamentals per sostenir la vida i el funcionament de la societat. Cal redreçar les pressions que exerceixen la contaminació, l'explotació insostenible del sòl i el mar i els riscos per a la biodiversitat. La plena implantació de la legislació sobre medi ambient és l'única solució contra l'amenaça de la contaminació. Espais naturals de gran valor gaudiran de la protecció del Programa comunitari Natura 2000, que ha d'implantar-se totalment. Per ampliar la protecció a zones rurals més extenses, cal una integració més profunda i efectiva del medi ambient i la biodiversitat en les mesures que s'adoptin en relació amb l'agricultura, el paisatge, la silvicultura i el mar, i prendre noves iniciatives, per exemple, per a crear una estratègia sobre sòl a Europa. Es prestarà més atenció a la protecció ambiental marí.

Medi ambient i salut

Objectiu: *aconseguir prou nivell de qualitat ambiental perquè les concentracions de contaminants d'origen humà, inclosos diferents tipus de radiació, no comportin efectes ni riscos significatius sobre la salut humana.*

Resulta cada vegada més evident i està cada vegada més demostrat que la salut humana és afectada per problemes ambientals vinculats a la contaminació de l'aigua i l'aire, les substàncies químiques perilloses i el soroll. Cal una estratègia holística i global sobre medi ambient i salut centrada en el principi de precaució i la prevenció de riscos, i que tingui en compte grups especialment vulnerables com els nens i els ancians. Caldrà aplicar la legislació vigent i adoptar altres mesures en cada un d'aquests camps.

Utilització sostenible dels recursos naturals i gestió de residus

Objectiu: *aconseguir que el consum de recursos renovables i no renovables no superi la capacitat de càrrega del medi ambient; dissociar consum de recursos i creixement econòmic mitjançant un augment notable de l'eficiència dels recursos, la desmaterialització de l'economia i la prevenció dels residus.*

Els recursos del planeta, sobretot recursos renovables com el sòl, l'aigua, l'aire i la fusta, suporten una forta pressió de la societat humana. Cal una estratègia centrada en mesures com ara impostos i incentius, que garanteixi una explotació més sostenible dels recursos. El volum de residus generats continuarà augmentant si no es prenen mesures correctores. La prevenció dels residus serà un element fonamental del plantejament de la política integrada sobre els productes. Cal adoptar altres mesures per impulsar el reciclatge i l'aprofitament de residus.

La Unió Europea al món

El 6è Programa s'aplicarà en una Unió Europea ampliada, i, en adoptar les seves mesures de desenvolupament, caldrà tenir en compte aquesta perspectiva més àmplia.

És evident que la tasca principal que hauran de dur a terme els països candidats és aplicar la legislació comunitària sobre medi ambient, amb l'assistència de programes comunitaris de finançament. Els països candidats tenen l'oportunitat d'avançar cap a un desenvolupament econòmic sostenible i evitar el tipus o la magnitud dels problemes ecològics a què l'Europa occidental s'enfronta avui.

Des del punt de vista internacional, serà fonamental integrar plenament i adequadament el medi ambient en tots els aspectes de les relacions exteriors de la Comunitat. Les organitzacions internacionals han d'abordar amb seriositat el medi ambient i destinar-hi els recursos apropiats. Cal donar suport i aplicar els convenis internacionals, especialment els relatius al canvi climàtic, la biodiversitat, les substàncies químiques i la desertització.

Elaborar polítiques basades en la participació i els coneixements sòlids

La implicació de les parts interessades serà fonamental per a l'èxit de la implantació del 6è Programa, així com en cada una de les etapes del procés polític, des de la determinació d'objectius fins a la posada en pràctica de mesures. L'elaboració, implantació i avaluació de la política de medi ambient es recolzaran en coneixements científics sòlids, dades i informació sobre medi ambient actualitzats i fidedignes i l'ús d'indicadors.

La decisió proposada sobre un 6è Programa d'acció comunitari per al medi ambient donarà a la Unió Europea ampliada la direcció, l'impuls i els instruments necessaris per crear un medi ambient net i segur. En aquest esforç, implicarà ciutadans i empreses, i contribuirà a la consecució d'un desenvolupament sostenible.

Nota de l'editor:

El 6è Programa d'Acció Ambiental va ser aprovat el mes de juliol de 2002. La Decisió núm. 1600/2002/CE del Parlament i del Consell de 22 juliol, que estableix el Sisè Programa d'Acció Ambiental, va ser publicada al Diari Oficial de les Comunitats Europees L 242, de 10/9/2002.

ÍNDIX

1. El context del nou Programa d'acció per al medi ambient	7
1.1 Construir sobre fonaments sòlids	7
1.2 Contribuir al desenvolupament sostenible	9
1.3 Naturalesa del programa.....	10
2. Una estratègia per assolir els nostres objectius ambientals	11
2.1 Millorar la implantació de la legislació vigent.....	11
2.2 Integrar les preocupacions ambientals a altres polítiques.....	12
2.3 Incitar el mercat a actuar a favor del medi ambient.....	13
2.4 Capacitar la ciutadania i modificar comportaments	19
2.5 Ambientaltitzar les decisions sobre planificació i gestió dels usos del sòl	20
3. Resoldre el problema del canvi climàtic.....	23
3.1 El problema.....	23
3.2 Objectius i fites	25
3.3 Estratègia	25
4. Naturalesa i biodiversitat - protegir un recurs únic.....	31
4.1 El problema.....	31
4.2 Objectius i fites	32
4.3 Estratègia	32
4.4 La via a seguir	33
4.5 Acció internacional.....	39
4.6 Estratègia i plans d'acció per a la biodiversitat: emplenar les llacunes en els coneixements.....	39
5. Medi ambient i salut.....	41
5.1 El problema.....	41
5.2 Objectiu general en relació amb el medi ambient i la salut.....	41
5.3 Estratègia política general.....	42
5.4 Productes químics: Cap a un medi ambient no tòxic.....	43
5.5 Plaguicides	45
5.6 Garantir l'ús sostenible i l'alta qualitat dels recursos hídrics	48
5.7 Contaminació atmosfèrica	49
5.8 Reduir la contaminació acústica a nivells acceptables.....	51
6. Ús sostenible dels recursos naturals i gestió dels residus.....	53
6.1 Eficiència i gestió dels recursos	53
6.2 Prevenció i gestió dels residus.....	55
7. La Unió Europea al món	61
7.1 Una Unió Europea ampliada.....	61
7.2 Contribuir a resoldre problemes internacionals	62
8. Elaboració de polítiques basada en la participació i en coneixements sòlids.....	67
8.1 Una reglamentació millor	67
8.2 Informació al servei de l'elaboració i avaluació de polítiques.....	69
8.3 Principis orientadors de la definició de polítiques ambientals comunitàries...	71

1. EL CONTEXT DEL NOU PROGRAMA D'ACCIÓ PER AL MEDI AMBIENT

Un medi ambient net i sa és part de la prosperitat i qualitat de vida que volem per a nosaltres avui, i per als nostres fills demà. Tothom exigeix que l'aire que respira, l'aigua que beu i el menjar que menja estiguin incontaminats; tothom vol viure sense sorolls molestos, i tothom vol gaudir del camp, costes verges i muntanyes que conserven tota la seva bellesa natural. Tothom vol també viure en un planeta que no estigui amenaçat pel canvi climàtic.

La població mundial continuarà creixent. Es calcula que una persona del món occidental consumeix fins a 50 vegades més recursos al llarg de la seva vida que una persona de nivell mitjà d'un país en desenvolupament. El creixement econòmic constant dels països industrialitzats, juntament amb l'augment de la població dels països en desenvolupament i la seva aspiració natural per assolir aquest mateix nivell de benestar material, poden provocar una espectacular escalada en la demanda de recursos. Tret que satisfem aquesta demanda per vies diferents a les d'ara, i més adequades, el medi ambient de la Terra es veurà abocat a fer front a pressions i impactes sense precedents.

La protecció ambiental planteja tant problemes com oportunitats. No només cal tenir en compte l'aspiració de les persones a viure en un medi ambient sa i sense contaminar; cal reconèixer també que els costos i danys que provoquen la contaminació i el canvi climàtic són considerables. Protegir el medi ambient no implica que calgui limitar el creixement o el consum per se. Els estàndards ambientals rigorosos són també un estímul per a la innovació, la qual crea nous mercats i oportunitats per a les empreses. El que s'ha de fer, més aviat, és augmentar la qualitat del creixement econòmic i d'altres activitats humanes per satisfer la demanda de béns i serveis i, alhora, aconseguir un medi ambient net i sa. Hem de dissociar impacte i degradació ambiental, d'una banda, i creixement econòmic, d'una altra, en part mitjançant increments significatius en ecoeficiència, és a dir, cal utilitzar menys recursos naturals per obtenir el mateix nivell de productivitat econòmica o valor afegit. Els models de consum han d'esdevenir més sostenibles.

En resum, cal encoratjar el desenvolupament d'una societat on els cotxes que conduïm no siguin contaminants, els residus que produïm es reciclin o eliminin sense riscos, les fonts d'energia i les tecnologies que utilitzem no provoquin l'escalfament del planeta, els productes que fabriquem, des d'ordinadors fins a joguines, no propaguin substàncies químiques perilloses en el medi ambient, els aliments o el nostre organisme, i en què les nostres empreses i les nostres activitats turístiques, agràries i de construcció es planifiquin de manera que protegeixin la biodiversitat, els hàbitats i els paisatges.

1.1 Construir sobre fonaments sòlids

En els últims trenta anys, hi ha hagut grans avenços a l'hora de crear un sistema global de controls ambientals en la Unió Europea. En l'avaluació global del 5è Programa per al medi ambient iniciat l'any 1992, s'arriba a la conclusió que s'han produït bons resultats en diversos camps, amb noves mesures ambientals, especialment als sectors de l'aire i l'aigua, i un compromís més ampli per integrar objectius ambientals en les altres

¹ *El medi ambient a Europa: Cap on encarrilar el futur, COM (1999) 543 final.*

polítiques. L'informe de l'Agència Europea de Medi Ambient sobre l'estat del medi ambient i altres fonts posen de manifest que això ha suscitat una sèrie de millores importants, per exemple:

- les emissions industrials de substàncies tòxiques com el plom i el mercuri a l'atmosfera s'han reduït de forma notable,
- l'acidificació de boscos i rius per emissions de diòxid de sofre (SO₂) ha disminuït enormement,
- el tractament de l'aigua i les aigües residuals ha millorat l'estat sanitari de molts llacs i rius.

S'ha avançat així mateix en altres sectors diversos en què la legislació comunitària està preparant el terreny per a més millores ambientals. Això no obstant, l'avaluació global indica que, per desgràcia, els estats membres solen endarrerir-se a l'hora d'implantar el que s'ha decidit a escala europea i, per tant, la ciutadania i el medi ambient no poden treure el benefici que caldria d'aquestes decisions. Els estats membres han de dur a terme un esforç constant de transposició de les normes comunitàries en el seu ordenament intern i aplicar-les sobre el terreny.

El 5è Programa per al medi ambient, a més, va encapçalar noves estratègies per solucionar problemes ecològics. Va insistir en la necessitat que altres polítiques (transport, agricultura, indústria, per exemple) assumissin també objectius ambientals. Amb aquesta intenció, es va animar a empreses i autoritats regionals i locals, i, sens dubte, a la ciutadania, a lluitar per un medi ambient millor. Per a això, el 5è Programa va promoure d'ampliar la gamma d'instruments més enllà de la legislació de medi ambient i d'incloure instruments de mercat, sensibilització i planificació dels usos del sòl. Aquestes orientacions segueixen sent prioritàries, i el programa actual les continua mantenint.

Malgrat les millores observades en alguns camps, continuem fent front a una sèrie de problemes persistents. Especialment preocupants són el canvi climàtic, la minva de biodiversitat i hàbitats naturals, la pèrdua i degradació de sòls, el creixent volum de residus, l'acumulació de substàncies químiques en el medi ambient, el soroll i alguns contaminants de l'aigua i l'aire. A més, sorgeixen problemes nous, com ara contaminants que afecten el funcionament del nostre sistema hormonal. Hi ha previsions que suggereixen que, si hem de fer cas de les actuals tendències polítiques i socioeconòmiques, moltes de les pressions que propicien aquests problemes (el transport, el consum d'energia, les activitats turístiques, l'ocupació de terrenys per infraestructures, etc.) s'agreujaran en els pròxims deu anys. No podem, per tant, deixar-nos dur pel cofoisme.

En la pròxima dècada, la Comunitat, a més, acollirà nous països en el seu si i fermarà llaços amb els altres veïns. La Comunitat ha de continuar prestant assistència a aquests països en la protecció del seu medi ambient i vetllant perquè les polítiques pròpies en sectors com ara el transport i l'agricultura afavoreixin un desenvolupament sostenible. Des del punt de vista del medi ambient, la Comunitat sortirà molt beneficiada amb l'ampliació. Amb els nous estats membres, la biodiversitat serà més rica, hi haurà molts més espais naturals intactes i més oportunitats per millorar el medi ambient d'Europa com un tot.

² *El medi ambient en la Unió Europea en el llindar del segle XXI, Agència Europea de Medi Ambient, 1999*

Com a europeus i com a integrants d'una de les societats més riques del món, som molt conscients del nostre paper i les nostres responsabilitats a escala internacional. D'una banda, som els principals responsables, juntament amb altres països desenvolupats, de problemes ecològics mundials com, per exemple, les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle, i consumim una part important, i alguns podrien dir injusta, dels recursos renovables i no renovables del planeta (recursos minerals, pesquers i forestals, per exemple). D'altra banda, Europa ha pres la iniciativa a l'hora de proposar mesures internacionals i de cooperació com ara el desenvolupament del Programa 21 i el Protocol de Mont-real per a la protecció de la capa d'ozó, a fi de garantir un creixement sostenible.

1.2 Contribuir al desenvolupament sostenible

L'ús prudent dels recursos naturals del planeta i la protecció de l'ecosistema mundial són factors indispensables per a un desenvolupament sostenible, a més de per a la prosperitat econòmica i un desenvolupament social equilibrat. El benestar a llarg termini de la societat a Europa i el món, i el patrimoni que deixarem als nostres fills i néts, depenen del fet que el desenvolupament sigui sostenible.

Aquest Programa assenyala els problemes ecològics que han d'abordar-se perquè el desenvolupament sigui sostenible: canvi climàtic, utilització excessiva de recursos naturals renovables i no renovables, pèrdua de biodiversitat i acumulació de substàncies químiques tòxiques i persistents en el medi ambient. Estableix els objectius i les fites ambientals que cal assolir i descriu com s'utilitzaran els instruments de la política comunitària de medi ambient per intentar solucionar aquests problemes; també indica que cal adoptar altres mesures des d'altres polítiques. Els canvis que han de produir-se, per exemple, en la forma en la qual conreem, subministrem energia, proporcionem transport i utilitzem la terra han de produir-se mitjançant canvis en les polítiques que regulen aquests aspectes. Per a això cal integrar els requisits de la protecció ambiental en altres polítiques, i la Comunitat ha d'analitzar els seus sistemes actuals de governança i intentar modificar-los perquè hi hagi coherència entre els nostres objectius socials, econòmics i ambientals, i els mitjans utilitzats per arribar-hi.

El desenvolupament sostenible constitueix també una gran oportunitat per a l'Europa postindustrial a les beceroles del coneixement o e-economia. Si som capaços de donar suport i encoratjar el desenvolupament d'un mercat més ecològic, aleshores les empreses i la ciutadania respondran amb innovacions tecnològiques i de gestió que estimularan el creixement, la competitivitat, la rendibilitat i la creació d'ocupació. Una política de medi ambient progressista pot, per tant, contribuir a assolir l'objectiu exposat en les conclusions del Consell Europeu de Lisboa sobre fer que la Unió Europea es converteixi en l'economia basada en els coneixements més competitiva del món. Les companyies i organitzacions empresarials líders ja integren consideracions de desenvolupament sostenible en les seves estratègies centrals de negoci.

Ara bé, el desenvolupament sostenible és més que un medi ambient net. Cal tenir en compte les implicacions econòmiques i socials de l'actuació ambiental quan s'intenta aconseguir un desenvolupament sostenible. Per tant, encara que aquest Programa

³ Adoptat per més de 178 governs en la Conferència de les Nacions Unides sobre Medi Ambient i Desenvolupament (CNUMAD), celebrada a Rio de Janeiro (Brasil) entre el 3 i el 14 de juny de 1992.

⁴ Protocol de Mont-real relatiu a les substàncies que esgoten la capa d'ozó, adoptat l'any 1987.

d'acció apunta a la dimensió ambiental del desenvolupament sostenible, també té per objecte millorar el medi ambient i la qualitat de vida dels ciutadans de la Unió Europea d'una manera més general.

La Comissió s'ha compromès a presentar una estratègia de la Unió Europea sobre desenvolupament sostenible al Consell Europeu de Göteborg, que tindrà lloc el juny de 2001. Aquesta estratègia abordarà qüestions ambientals, socials i econòmiques. Aquest programa s'entén sens perjudici de les mesures que puguin incloure's en aquesta estratègia.

1.3 Naturalesa del programa

Aquest nou programa estableix objectius ambientals per als pròxims 10 anys i més enllà, i determina les mesures que cal adoptar en un termini de 5 a 10 anys per assolir-los. Encara que el programa se centra en mesures i compromisos que s'han d'assumir a escala comunitària, indica també les mesures i responsabilitats que cal adoptar a escala nacional, regional i local, així com als diferents sectors econòmics. En seleccionar aquestes mesures, s'ha tingut plenament en compte la necessitat d'aconseguir el màxim grau possible d'harmonització i aproximació de legislacions per garantir el funcionament del mercat interior. S'ha inclòs un nombre limitat d'estratègies temàtiques (que poden incloure una gamma d'instruments que van des de propostes legislatives per a la seva adopció en el Parlament Europeu i el Consell de Ministres fins a la difusió d'informació) en camps on només s'obtiniran resultats si s'aplica un conjunt de mesures coordinades. Les estratègies temàtiques determinaran l'estratègia general i exposaran el conjunt proposat de mesures necessàries per assolir els objectius i les fites ambientals mantenint-ne una bona relació cost-eficàcia, que s'hauran establert a partir de coneixements sòlids i sobre la base d'anàlisi de costos-beneficis i d'un procés obert de diàleg i consulta amb les diferents parts implicades.

Les conclusions de l'avaluació global i dels informes sobre l'estat i les tendències del medi ambient han orientat el programa cap a una sèrie de qüestions prioritàries, que s'han agrupat en quatre temes principals:

- (i) resoldre el problema del canvi climàtic,
- (ii) naturalesa i biodiversitat: protegir un recurs únic,
- (iii) medi ambient i salut,
- (iv) gestió sostenible de recursos naturals i residus.

El programa serà objecte d'una revisió l'any 2005, i es modificarà i actualitzarà si cal atenent l'evolució de la situació i noves dades.

2. UNA ESTRATÈGIA PER ASSOLIR ELS NOSTRES OBJECTIUS AMBIENTALS

La legislació sobre medi ambient és i continuarà sent un pilar fonamental de l'estratègia comunitària per assolir els seus objectius ambientals, i una de les prioritats estratègiques per als pròxims deu anys és intentar solucionar les greus deficiències que s'observen en algunes àrees a l'hora d'implantar les normes.

Això no obstant, per poder resoldre els problemes ecològics actuals cal superar el plantejament exclusivament legislatiu i adoptar un enfocament més estratègic per induir els canvis necessaris als nostres models de producció i consum. Cal que explorem al màxim una gamma completa d'instruments i mesures per influir sobre les decisions que prenen empreses, consumidors, ciutadans i responsables d'altres polítiques, per exemple quan a escala local han d'adoptar-se decisions sobre planificació i gestió dels usos del sòl.

Per tant, aquest programa proposa cinc estratègies prioritàries que ens ajudaran a assolir els nostres objectius ambientals. La primera consisteix a millorar la implantació de la legislació vigent. La segona té per objecte integrar la problemàtica ambiental en les decisions que s'adopten en altres polítiques. La tercera pretén trobar noves vies per treballar de manera més pròxima al mercat a través d'empreses i consumidors. La quarta busca capacitar cada ciutadà/ana per permetre'n modificar el comportament. La cinquena, finalment, està orientada a perfeccionar la planificació i gestió dels usos del sòl.

2.1 Millorar la implantació de la legislació vigent

La implantació de l'ampli ventall de legislació comunitària de medi ambient i del programa LIFE ha contribuït enormement a les millores enumerades en el capítol 1. El mateix cal dir respecte als primers instruments voluntaris introduïts a escala comunitària: el sistema de gestió i auditoria ambientals (EMAS) i l'Etiqueta ecològica europea. Aquests actes i instruments jurídics, eix de la política comunitària de protecció ambiental, s'han modificat en part recentment per augmentar-ne la coherència i eficàcia.

La plena aplicació, execució i implantació de tota la legislació vigent és una prioritat estratègica per al període de vigència d'aquest programa. La Comissió, per tant, continuarà obrint procediments d'infracció contra estats membres i, si cal, els portarà davant del Tribunal de Justícia perquè compleixin les obligacions que han assumit en aprovar la legislació vigent. El problema continua sent que el procediment jurídic és lent i que poden passar diversos anys abans no es prenguin mesures.

Els procediments jurídics, tanmateix, no tenen per què ésser l'únic mitjà per aconseguir que es compleixin les normes comunitàries. La transparència és un poderós instrument per fer avançar els estats membres i autoritats que triguen a transposar i posar en pràctica legislació comunitària. Pot consistir a oferir exemples positius d'implantació especialment reeixida que poden ser útils per a altres països. La Comissió té la intenció de dur a terme una estratègia d'anomenar qui és complidor i qui infractor respecte a una selecció d'actes legislatius, juntament amb el Parlament Europeu quan sigui possible. Podrà accedir-se amb més facilitat a la informació mitjançant un quadre de classificació

⁵ Referència a l'EMAS quan se'n disposi.

sobre l'aplicació de la legislació, que s'actualitzarà amb regularitat. Des d'un punt de vista més general, la ratificació i implantació del Conveni d'Aarhus sobre Accés a la informació i participació pública en els procediments judicials sobre qüestions de medi ambient contribuiran també que millori la implantació de la legislació comunitària als estats membres.

Cal combatre enèrgicament el delictes ecològic, que és l'incompliment intencionat o per negligència greu del Dret comunitari sobre medi ambient i les seves possibles mesures d'implantació en el Dret nacional, en particular si és organitzat. La Comissió impulsa una estratègia de dues vies a fi d'establir sancions penals a escala nacional en casos de desobediència deliberada del Dret comunitari, d'acord amb el primer pilar comunitari, i d'aproximar les legislacions dels estats membres per a la lluita contra el delictes ecològic organitzat, cooperació judicial inclosa, d'acord amb el tercer pilar comunitari.

Finalment, l'intercanvi d'experiència i millors pràctiques en relació amb la implantació del Dret comunitari dins de la Xarxa d'Autoritats Responsables de la Implantació en els Estats Membres, IMPEL (Member State implementing authorities), revesteix també gran importància com a suport al procés d'implantació.

Accions

- Continuar donant suport a la xarxa IMPEL d'intercanvi de millors pràctiques en matèria d'implantació entre estats membres, i ampliar aquella xarxa per donar cabuda als països candidats.
- Informar sobre la implantació mitjançant l'informe anual de la Comissió sobre el control de l'aplicació del Dret comunitari i l'estudi anual sobre la implantació del Dret comunitari sobre medi ambient, i presentar aquesta informació en forma de quadre de classificació.
- Anomenar qui és complidor i qui infractor com a estratègia organitzada per la Comissió en referència a directives concretes.
- Promoure una major qualitat a les inspeccions als estats membres.
- Prendre iniciatives per combatre el delictes ecològic.
- Incoar procediments, si cal, davant del Tribunal Europeu per garantir-ne la implantació.

2.2 Integrar les preocupacions ambientals a altres polítiques

Les mesures que depenen de les autoritats ambientals només poden contribuir fins a cert punt a la realització dels objectius ambientals. Els canvis que cal introduir, per exemple, en la manera en què conreem, subministrem energia, proporcionem transport, utilitzem recursos renovables i explotem el sòl han de realitzar-se mitjançant canvis en les polítiques que en l'actualitat regulen aquests aspectes, així com en les polítiques que en general es refereixen al medi ambient. Per a això, cal integrar objectius ambientals

des de les primeres fases dels processos de cada una d'aquestes polítiques i avaluar i prendre decisions amb coneixement de causa amb una perspectiva temporal molt més llarga.

La Comunitat ja va reconèixer la importància de la integració de la protecció ambiental en les altres polítiques quan va incloure aquest objectiu en l'article 6 del Tractat. El Consell Europeu de Cardiff (1998) va voler donar una aplicació pràctica a aquest article del Tractat i va sol·licitar a diferents formacions del Consell que preparessin estratègies i programes que tinguessin per objecte integrar les preocupacions ambientals a les seves polítiques respectives. Cal que el procés tingui el suport d'una avaluació ambiental efectiva quant a noves propostes sobre polítiques que presenti la Comissió i la continuació de l'establiment d'indicadors que serveixin per mesurar resultats dels treballs que ja estan ben avançats en diversos sectors.

Els capítols següents ofereixen algunes orientacions sobre els casos en què cal integrar el medi ambient a altres polítiques per assolir els objectius relatius als temes prioritaris. El capítol 8 es refereix a l'elaboració continuada d'indicadors d'integració per mesurar els resultats. A més, la Comissió reforçarà els seus mecanismes interns perquè totes les iniciatives que adopti tinguin en compte la dimensió ambiental.

Accions

- Establir al si de la Comissió, quan calgui, mecanismes addicionals "d'integració" per a, entre altres coses, assegurar que els requisits de protecció ambiental disposen d'una avaluació completa en la preparació de totes les iniciatives de la Comissió.
- Continuar encoratjant compromisos per aplicar els requisits del Tractat relatius a la integració ambiental semblants a la iniciativa oberta a la Cimera de Cardiff, i vetllar perquè les estratègies que s'elaborin es tradueixin en una actuació efectiva.
- Continuar elaborant indicadors per seguir els resultats i informar sobre el procediment d'integració sectorial.

2.3 Incitar el mercat a actuar a favor del medi ambient

Fins ara, l'estratègia aplicada en relació amb les empreses ha estat centrada fonamentalment a establir normes i objectius i a vetllar perquè les empreses els assolissin. Els estats membres han completat cada vegada més aquestes mesures amb instruments de mercat com ara impostos ambientals per gravar diferents productes a fi de modificar els senyals que envien els preus al mercat i afavorir productes, processos i serveis més respectuosos envers el medi ambient. Diversos estats membres han emprès també reformes de la fiscalitat ambiental, en què es combinen impostos ecològics nous o incrementats amb reduccions fiscals sobre el treball per fomentar l'ocupació. En les situacions adequades, els impostos ambientals poden ser enormement eficaços des del punt de vista tant dels costos com del medi ambient, tal com ha demostrat l'aplicació de tipus impositius diferenciats sobre la gasolina amb plom i sense plom. Així mateix,

⁶ Comunicació de la Comissió al Consell i al Parlament Europeu: *Conjugar les nostres necessitats i les nostres responsabilitats: integració de les qüestions ambientals en la política econòmica*, COM(2000) 576 final, de 20.9.2000.

serveixen d'incentiu perquè les empreses investiguin i inverteixin en tecnologies més respectuoses envers el medi ambient o perquè utilitzin menys recursos (eficiència dinàmica). Això augmenta el seu atractiu per solucionar problemes a llarg termini. Un exemple d'instruments de mercat que utilitza la Comissió és l'establiment de contractes agroambientals que ofereixen incentius econòmics als agricultors que assumeixen compromisos ambientals específics.

La introducció d'impostos ambientals sol topar amb l'oposició de les empreses, que temen que els facin perdre competitivitat. Això explica, també, que la majoria dels impostos ecològics portin aparellades moltes excepcions. Per superar la inquietud que desperta la pèrdua de competitivitat, cal una estratègia harmonitzada a escala comunitària. Aquestes idees constitueixen el nucli de la proposta presentada l'any 1997 per la Comissió relativa a un impost sobre els productes energètics. Aquesta proposta pretén augmentar els tipus impositius mínims que s'apliquen als productes energètics que ja es graven en l'actualitat (hidrocarburs), i crear altres impostos sobre productes energètics que fins ara n'estan exempts en alguns estats membres o en tots (gas, electricitat i carbó), així com incitar els estats membres a reduir altres impostos, sobretot els gravàmens socials. De moment, la proposta no ha rebut el suport unànimе necessari dels estats membres.

És possible orientar la demanda de mercats i consumidors cap a productes i serveis que, des del punt de vista ecològic, són millors que els seus competidors amb informació i educació, i també assegurant que el preu dels productes inclou els costos ambientals reals, tant com sigui possible. Això encoratjarà les empreses a respondre amb iniciatives de gestió i innovació que estimulin el creixement, la rendibilitat, la competitivitat i la creació d'ocupació. Això permetrà també als consumidors d'adoptar estils de vida més ecològics i de prendre decisions amb coneixement de causa.

Treballar en associació amb les empreses

La Comunitat ha dut a terme ja una sèrie d'iniciatives i programes adreçats a incrementar la col·laboració entre autoritats i empreses, i a incitar les empreses a prendre amb caràcter voluntari mesures per augmentar el seu rendiment ecològic. Per exemple, el sistema comunitari de gestió i auditoria ambientals (EMAS) encoratja les empreses a crear, de forma voluntària, sistemes d'ecoauditoria i ecogestió en l'àmbit de la companyia o l'emplaçament industrial i a publicar de forma periòdica informes sobre el rendiment ecològic, verificats per auditors independents autoritzats. Encara que l'acollida que ha tingut el sistema EMAS entre les empreses ha estat encoratjadora, cal considerar d'altres mesures que contribueixin a augmentar el percentatge d'empreses que publiquen informes rigorosos i auditats sobre desenvolupament sostenible des del punt de vista ambiental i des d'un punt de vista més ampli (com, per exemple, la iniciativa GRI -Global Reporting Initiative- , que ofereix a les empreses orientacions per elaborar informes sobre els resultats obtinguts en la consecució d'objectius de desenvolupament sostenible). El programa comunitari LIFE continuarà sent un instrument de gran valor per il·lustrar les possibilitats i els avantatges d'un rendiment ecològic major per part d'empreses i autoritats locals.

Això no obstant, hi ha moltes altres maneres possibles d'intensificar la col·laboració i el compromís de la comunitat empresarial. Un primer pas fàcil pot consistir a crear un programa d'assistència en el compliment de les normes. La Comissió, en cooperació

⁷ Establerta per la Coalició per a les Economies Respectuoses envers el Medi Ambient (Coalition for Environmentally Friendly Economies) i el Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient l'any 1987 (vegeu www.globalreporting.org).

amb agrupacions d'empreses, elaborarà una sèrie d'instruments per ajudar-les a comprendre els requisits ambientals comunitaris i explicar-los com assolir-los. Exemples d'aquests instruments poden ser orientacions sobre el compliment de diferents reglaments i directives, resums de normes, "apunts" sobre millors pràctiques i tecnologies més netes en diferents sectors empresarials, repertoris de prestataris de serveis ambientals i programari sobre gestió ambiental que pugui descarregar-se directament des d'Internet.

Es prestarà una atenció especial al fet que els instruments s'adaptin a les necessitats de les petites i mitjanes empreses (PIME). La Comissió, per exemple, considerarà la possibilitat d'instaurar un sistema que inciti les PIME a verificar per si mateixes el grau de compliment de la normativa i perfeccionar els seus sistemes de gestió ambiental. Una de les prioritats és aconseguir augmentar la participació de les PIME al programa comunitari EMAS. Com a incentiu per a les PIME, es pot encoratjar els estats membres perquè racionalitzin els seus procediments d'autorització i informació a favor de les empreses acreditades d'acord amb aquest sistema. Cal donar suport a programes com ara la Iniciativa Europea d'Ecoeficiència, EEI (European Eco-efficiency Initiative), perquè es coneguin millor tots els efectes positius que els conceptes de rendiment ecològic poden tenir en els resultats de les empreses.

Una altra manera d'intensificar la col·laboració amb les empreses consisteix en l'adhesió voluntària a acords ambientals, que han de respondre a una sèrie de criteris estrictes (objectius clars, transparència i control) i ser eficaços a l'hora d'assolir objectius ambientals ambiciosos. Han de fixar-se unes regles clares per al procés de negociació i celebració d'aquests acords. Si la seva concepció és correcta, poden suscitar millores ecològiques d'una forma més rendible i ràpida.

Les empreses que no compleixen la normativa ambiental són penalitzades. No obstant això, aquelles que la compleixen no solen rebre cap tipus de recompensa ni de l'Administració ni gairebé mai del mercat. En col·laboració amb els estats membres, la Comissió ajudarà a desenvolupar a escala nacional, però de forma harmonitzada, sistemes per a recompensar les empreses pel seu rendiment ecològic, que destaquin i premiïn qui hagi obtingut bons resultats. Entre altres coses, aquest procés estarà connectat amb la tasca de racionalització dels procediments d'autorització i informació.

En el marc de la concepció sobre la política integrada de productes, IPP (Integrated Product Policy), la Comissió empenirà vies per augmentar el rendiment ecològic dels productes al llarg de tot el seu cicle de vida. El que es pretén és satisfer la demanda del consumidor utilitzant menys recursos i originant menys perills i riscos per al medi ambient, i evitar que es generin residus a l'origen. Això inclourà actuar mitjançant incentius econòmics a favor de productes respectuosos envers el medi ambient, augmentar la demanda de productes i serveis "verds" informant millor el consumidor, desenvolupar una base objectiva per ambientalitzar contractes públics i promoure el disseny de productes respectuosos envers el medi ambient. Per a això s'obrirà un debat amb les parts interessades a fi de perfeccionar el disseny dels productes sobre la base de mesures voluntàries per part d'empreses i sectors, amb el suport, si convé, d'instruments com ara la normalització i la legislació.

Les possibilitats d'aconseguir millores ambientals per mitjà de tecnologies, materials i processos de producció més respectuosos envers el medi ambient són enormes, però sovint la falta d'informació i altres obstacles comercials impedeixen que les empreses,

especialment les PIME, les apliquin. A més, i més enllà, del suport a favor de tecnologies ecològiques avançades que proporcionarà el programa d'assistència en el compliment de la normativa i la política integrada sobre els productes, les fires tecnològiques i els inventaris de tecnologies en Internet són altres mitjans per superar aquells obstacles. La Comissió estudiarà aquestes i d'altres mesures perquè empreses europees i medi ambient puguin explotar tots els beneficis de les oportunitats tecnològiques.

Accions

- Fomentar una aplicació més àmplia del sistema comunitari de gestió i auditoria ambientals (EMAS), i, a més, desenvolupar mesures per augmentar el percentatge d'empreses que publiquen informes rigorosos i verificats per auditors independents en què es presenten els seus resultats en matèria de desenvolupament sostenible i de rendiment ecològic.
- Instaurar un programa d'assistència en el compliment de la normativa amb un apartat específic per a les PIME.
- Crear sistemes per recompensar el rendiment ecològic de les empreses.
- Impulsar acords i compromisos voluntaris per assolir objectius ambientals clars.
- Adoptar mesures especials com a part d'una política integrada sobre els productes per promoure l'ambientalització de productes i processos.

Ajudar els consumidors a elegir amb coneixement de causa

Tothom, com a consumidor, ha de rebre informació rellevant i fàcilment comprensible sobre les credencials ambientals d'un producte perquè la seva elecció afavoreixi les iniciatives ecològiques de les empreses. Els funcionaris responsables de la contractació pública i els encarregats de les compres a les empreses necessiten també informació d'aquestes característiques. La Comissió estudiarà de quina manera les empreses han de proporcionar als consumidors la informació necessària a través de llocs en Internet o d'altres canals de comunicació.

Alguns estats membres i la Comunitat han creat sistemes d'etiquetatge ecològic de productes per influir sobre l'elecció del consumidor a favor de productes més respectuosos envers el medi ambient i afavorir l'ambientalització dels contractes públics. La Comunitat avaluarà els resultats i l'eficàcia del sistema comunitari d'etiqueta ecològica, i, a partir de les conclusions d'aquesta avaluació, hi introduirà les modificacions que calguin. D'altra banda, la Comunitat estudiarà, en el marc de la proposta quant a política integrada sobre els productes, mesures que puguin promoure l'acceptació dels tipus d'etiquetes ecològiques que permeten als consumidors de comparar resultats entre productes. N'és un bon exemple la classificació de frigorífics i congeladors segons la seva eficiència energètica, o de rentadores segons la seva eficiència energètica i el consum d'aigua. Mesures com aquestes, combinades amb incentius econòmics per part dels governs, com el reemborsament de part del preu del producte que compleix els criteris més estrictes de rendiment ecològic, poden ser instruments summament eficaços. La Comissió estudiarà, a més, maneres de fixar de manera més competitiva els preus dels productes ecològics en general al mercat interior.

Un altre mitjà eficaç és proporcionar informació sobre el contingut, o la manca de contingut, d'algunes substàncies perilloses, sobre l'origen dels materials utilitzats per fabricar el producte, sobre la reciclabilitat del producte, etc. Els estats membres i les empreses han de tendir a la creació de sistemes d'informació sobre tots els tipus de productes en els pròxims anys, i la Comissió els donarà suport des de la política integrada sobre els productes. La directiva sobre publicitat enganyosa, que està sent objecte de revisió, s'aplica també a les assercions ecològiques pròpies sobre productes. La Comissió elabora orientacions per ajudar les empreses a complir allò que disposa la directiva i els governs nacionals han d'establir mecanismes adequats per verificar aquestes assercions.

Els contractes públics representen aproximadament el 14% de la demanda al mercat, i els responsables de les compres en companyies i d'altres organitzacions governamentals i no governamentals poden contribuir a introduir la dimensió ambiental al mercat incloent el rendiment ecològic entre els seus criteris de compra. La Comissió, mentre vetlla per la coherència amb el mercat interior, continuarà afavorint l'adopció de pràctiques per incloure la dimensió ambiental en la política de compres mitjançant la inclusió en una base de dades d'orientacions que permetin a empreses i autoritats locals establir sistemes adequats de contractació, i evitar així que hagin de tornar a inventar la roda cada vegada. A més, la Comissió estudiarà la viabilitat de promoure la introducció de la dimensió ambiental als contractes introduint l'obligació de realitzar, abans de l'adjudicació, una avaluació de l'impacte ambiental de les diferents alternatives disponibles que responguin a les necessitats de l'autoritat adjudicadora. D'aquesta manera, les decisions s'adoptaran amb ple coneixement de les conseqüències ecològiques. Per donar exemple, la Comissió i altres institucions i organismes comunitaris realitzaran una avaluació exhaustiva de les seves pràctiques en matèria de contractació i adoptaran les mesures necessàries per millorar-ne els resultats.

Accions

- Avaluar els resultats i l'eficàcia del sistema comunitari d'etiqueta ecològica.
- Fomentar, per exemple mitjançant incentius fiscals en els casos que resulti adequat, l'aplicació d'etiquetes ecològiques que permetin als consumidors comparar el rendiment ecològic (per exemple, l'eficiència energètica) de productes del mateix tipus.
- Promoure la introducció de la dimensió ambiental als contractes de compra, amb orientacions, i avaluar aquest aspecte als contractes de les institucions comunitàries, per donar exemple.

Subvencions i ajuts estatals amb efectes nocius per al medi ambient

Un altre aspecte de l'activitat al mercat que s'ha d'atendre són les subvencions estatals que comporten impactes ambientals indesitjats. Les subvencions a la indústria del carbó frenen el canvi cap a fonts menys contaminants de producció d'energia com el gas o els parcs eòlics, perquè el consum de carbó resulta artificialment més barat. Els mecanismes de suport als preus agrícoles i alguns pagaments vinculats a productes poden servir d'estímul a pràctiques agràries perjudicials per al medi ambient. Gràcies

⁸ Apartat 2 de l'article 174 del Tractat constitutiu de la Comunitat Europea.

⁹ COM(2000) 66 final, de 9 de febrer de 2000.

al procés de l'Agenda 2000, s'han registrat grans resultats a l'hora de modificar i avaluar les subvencions que s'apliquen d'acord amb la Política Agrícola Comuna de la Comunitat i als Fons Estructurals i de Cohesió. Això no obstant, quedarà encara molt per fer quan aquests programes siguin objecte de revisió a mitjans d'aquesta dècada.

D'altra banda, les subvencions poden tenir també efectes benèfics, per exemple quan impulsen el desenvolupament de productes i processos de producció ecològics, sempre que aquestes subvencions compleixin les normes comunitàries sobre ajuts estatals. La Comissió acaba d'adoptar noves directrius sobre ajuts estatals ambientals, en què s'han inclòs canvis per explotar al màxim les possibilitats d'utilitzar les subvencions per a finalitats ambientals, minimitzant, alhora, l'impacte sobre la competència al mercat interior.

Ambientalitzar el sector financer

Les activitats del sector financer en matèria de crèdit i inversió tenen, indirectament, un impacte ambiental considerable perquè determinen les empreses i activitats que poden tenir accés al capital, i en quines condicions. Si les empreses i el sector financer faciliten l'accés a informació rellevant, pot crear-se un incentiu a favor de comportaments més "ecològics". D'altra banda, són cada vegada més els consumidors i les parts interessades que no es conformen de saber que una empresa ofereix bons productes i serveis a un preu just; volen, a més, garanties que aquells productes i serveis s'han produït d'una manera responsable des dels punts de vista social i ambiental. La Comissió ajudarà el sector financer impulsant la inclusió sistemàtica d'aspectes relacionats amb els costos ambientals en els informes financers.

En els casos en què el sector financer ofereix al públic fons d'inversió ecològics, poden elaborar-se orientacions voluntàries sobre com ha de ser una inversió per a considerar-se ecològica. I, a més, en cooperació amb el Banc Europeu d'Inversions i el Banc Europeu de Reconstrucció i Desenvolupament, podem influir de forma més directa sobre el flux de fons destinats a activitats respectuoses envers el medi ambient.

Accions

- Promoure l'intercanvi de polítiques sobre millors pràctiques entre estats membres.
- Estudiar la possibilitat de dur a terme una iniciativa voluntària amb el sector financer que podria consistir, per exemple, en l'intercanvi de millors pràctiques, un acord per complir normes harmonitzades sobre comunicació d'informació per part d'empreses del sector financer, sobre la concessió de préstecs, sobre fons d'inversió ecològics, etc.
- Enfortir la integració d'objectius i consideracions ambientals en els préstecs del Banc Europeu d'Inversions.

Crear un règim comunitari de responsabilitat ambiental

En general, el Dret comunitari sobre medi ambient ha tendit a centrar-se a reglamentar algunes activitats o substàncies que plantegen riscos per a la salut humana i el medi ambient. Aquest corpus legislatiu rares vegades s'ocupa del que passaria si, malgrat la normativa, es produïssin danys a les persones, els seus béns i el medi ambient. El Tractat estableix que la política ambiental comunitària ha de regir-se per uns principis fonamentals, entre els quals cal esmentar el principi qui contamina, paga, i el principi d'acció preventiva. Per tant, una de les tasques importants que ha de dur a terme la Comunitat és vetllar perquè qui provoca danys a la salut humana o el medi ambient respongui dels seus actes i per prevenir aquests danys sempre que sigui possible. Al seu Llibre blanc sobre responsabilitat ambiental, de febrer de 2000, la Comissió proposa un règim que declari legalment responsables les parts que provoquin danys a les persones o a les propietats alienes, contaminin llocs o atemptin contra la biodiversitat. Actualment està preparant una norma sobre responsabilitat ambiental.

Acció

- Adoptar legislació sobre responsabilitat ambiental.

2.4 Capacitar els ciutadans i modificar comportaments

Els ciutadans europeus estan fortament compromesos a favor de la protecció del medi ambient i, en els últims anys, han començat a exercir un paper més actiu, com a individus, en la protecció ambiental. Moltes persones han començat a esforçar-se per canviar el seu comportament personal i familiar i, per exemple, reciclen, adquireixen productes ecològics i instal·len sistemes eficients des del punt de vista energètic als seus habitatges. A més, els ciutadans ben informats que participen activament en el procés de presa de decisions ambientals són una nova i poderosa força impulsora de resultats positius per al medi ambient. La gent vol fer-se sentir cada vegada més en les decisions a adoptar a escala comunitària, regional, nacional i internacional que afecten la seva salut i la qualitat del medi ambient. Per actuar amb eficàcia, tanmateix, necessiten informació de qualitat que puguin aplicar i comprendre, i han de poder accedir convenientment als responsables en aquest procés de presa de decisions per poder-los expressar llur opinió.

D'acord amb el Conveni d'Aarhus, les institucions comunitàries i dels estats membres han contret una sèrie de compromisos per augmentar la transparència, ampliar l'accés a la informació ambiental i intensificar la participació de la població en la presa de decisions ambientals. Algunes normes i procediments comunitaris ja estan sota revisió, tasca que quedarà conclosa en els pròxims anys. La Comissió s'ha compromès, a més, a augmentar la participació de parts interessades en la formulació de polítiques i l'establiment de fites, com es descriu a la secció 8. La plena implantació de la directiva sobre avaluació d'impacte ambiental i la proposta sobre avaluació ambiental estratègica capacitarà els ciutadans en proporcionar-los més oportunitats d'expressar la seva opinió en decisions sobre plans, polítiques i projectes.

⁸ Apartat 2 de l'article 174 del Tractat constitutiu de la Comunitat Europea.

⁹ COM(2000) 66 final, de 9 de febrer de 2000.

Perquè els ciutadans puguin exercir un poder popular com a votants i parts interessades en les decisions que s'adopten en totes les esferes administratives, han de conèixer i comprendre quins són els problemes, què cal per solucionar-los i com poden contribuir a resoldre'ls. Per tant, l'educació ambiental, la informació (mapes, indicadors, etc.) i les campanyes de sensibilització seran fonamentals en aquest procés. Ja s'han posat en marxa iniciatives en l'àmbit europeu per crear un conjunt coherent i comprensible d'indicadors ambientals i millorar la presentació de la informació en forma de mapes. La tasca d'educació és fonamentalment responsabilitat de cada estat membre, i se'ls encoratja a incloure elements ambientals als programes d'estudis.

Probablement, és més fàcil fornir als ciutadans informació que els indueixi a portar un estil de vida més sostenible a escala local, regional i nacional, i a través d'una gamma d'organitzacions, governamentals i no governamentals, que inspirin respecte i confiança. Els ciutadans necessiten informació pràctica que els ajudi a utilitzar i comprar productes i serveis alternatius que siguin eficients des del punt de vista energètic, reciclables o que presentin altres avantatges ambientals. El Regne Unit i Suècia, per exemple, ja estan duent a terme iniciatives d'aquest tipus, amb pàgines web i programes docents. La Comunitat pot contribuir a la difusió d'aquest tipus d'activitats mitjançant informació sobre millors pràctiques i eines pràctiques adreçades a donar impuls de sortida a l'actuació d'autoritats locals i altres organitzacions.

A escala local, hi ha moltes mesures en curs a favor del medi ambient, la qual cosa reflecteix l'interès de la ciutadania per mantenir un entorn agradable i preservar l'entorn rural i la vida salvatge locals. La participació pública en el procés de planificació pot augmentar amb informació més fàcilment accessible i de major qualitat. Els informes ambientals d'empreses i autoritats han de posar a disposició de la ciutadania, en l'àmbit local, informació que permeti d'obtenir fàcilment dades sobre emissions d'indústries i d'altres instal·lacions presents en la seva zona. Aquesta pràctica és habitual ja als EEUU, on poden obtenir-se des d'Internet mapes on es presenta aquest tipus d'informació. La secció 8 tracta sobre l'anàlisi relativa a la comunicació d'informació ambiental, que té per objectiu obrir l'accés de la població a informació local fàcil de comprendre.

Accions

- Millorar l'accés i la qualitat de la informació que s'ofereix a la ciutadania sobre medi ambient (per exemple, nivells d'emissions contaminants a l'entorn local).
- Preparar instruments pràctics a escala regional o local que permetin als ciutadans avaluar i comparar el rendiment ecològic del seu comportament o del seu habitatge, i proporcionar informació que permeti augmentar l'esmentat rendiment.

2.5 Ambientalitzar les decisions sobre planificació i gestió dels usos del sòl

En el complex joc de forces i pressions que donen lloc als problemes ecològics, la planificació i gestió dels usos del sòl exerceixen un paper vital. Es tracta d'un ampli ventall de decisions, que solen adoptar-se a escala local i regional, i que determinen el caràcter i intensitat d'activitats i usos del sòl que, sovint, poden tenir grans impactes sobre les condicions ambientals. Aquests impactes poden ser directes, com la destrucció

d'hàbitats i paisatges, o indirectes, per exemple quan contribueixen a augmentar el trànsit i, per tant, la congestió, la contaminació atmosfèrica i l'emissió de gasos amb efecte d'hivernacle. Aquests impactes són especialment preocupants en zones urbanes i costaneres, que és on es registra la pressió major i sorgeixen més conflictes pels usos i l'exploració del sòl.

La Directiva comunitària sobre avaluació d'impacte ambiental (AIA) i la Proposta sobre avaluació ambiental estratègica (AAE), que tenen com a objecte garantir l'avaluació adequada de les repercussions ambientals de la planificació i els projectes d'infraestructures, contribuiran també a una major integració de les consideracions ambientals en les decisions sobre planificació.

Més enllà d'això, l'únic paper que pot exercir la Comunitat és impulsar i propiciar una planificació eficaç i polítiques adequades a escala local i regional. Pròximament, es publicarà un Llibre verd sobre transport urbà, que abordarà les millors pràctiques i l'avaluació comparativa per aconseguir un transport menys contaminant mitjançant la racionalització de l'ús dels vehicles i la promoció del transport públic. Cal ampliar i estendre iniciatives com ara la Xarxa de Ciutats Sostenibles i el Programa pilot sobre gestió integrada de zones costaneres. La Comissió, a més, iniciarà un programa especial adreçat a arquitectes, funcionaris, planificadors, promotors, agrupacions ecologistes i ciutadania per fomentar les millors pràctiques des del punt de vista de l'ordenació urbana i el desenvolupament de ciutats sostenibles. El programa se centrarà en la constitució de xarxes de millors pràctiques, per exemple a través d'una pàgina web, que servirà de fòrum per intercanviar idees i experiències i actuarà com un conjunt d'instruments per donar suport a la transició cap a un desenvolupament urbà sostenible. La creació de xarxes transversals de destinacions turístiques contribuirà a fomentar l'intercanvi d'experiències i bones pràctiques sobre formes sostenibles de turisme.

Els programes comunitaris, en especial les polítiques regionals, exerciran un paper important a l'hora d'estimular la gestió ambiental. La Política Agrícola Comuna dona cada vegada més oportunitats d'afavorir una gestió del sòl positiva per al medi ambient gràcies als programes agroambientals, la qual cosa revesteix gran importància per facilitar la constitució de la xarxa Natura 2000 i ampliar les vies de conservació de la biodiversitat i el paisatge.

¹⁰ Directiva 97/11/CE del Consell de 3 de març de 1997, per la qual es modifica la Directiva 85/337/CEE, relativa a l'avaluació de les repercussions ambientals de determinats projectes públics i privats, DOCE L 073, de 14 de març de 1997, pàg. 0005-0015.

¹¹ Nota de l'editor: en el moment de publicar aquest document, la proposta de directiva a la qual es refereix el text ja ha estat aprovada. Concretament, es tracta de la Directiva 2001/42/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 27 de juny de 2001, relativa a l'avaluació dels efectes de determinats plans i programes sobre el medi ambient, DOCE L 197, de 21 de juliol de 2001, pàg.30-37.

Accions

- Suscitar interès mitjançant una comunicació sobre planificació i medi ambient: la dimensió territorial.
- Millorar l'aplicació de la Directiva sobre avaluació d'impacte ambiental i introduir plenament i correctament les avaluacions ambientals estratègiques després d'adoptar-les en l'àmbit comunitari.
- Elaborar un programa de treball de la Comissió per difondre les millors pràctiques respecte a una planificació sostenible, que inclourà la creació d'una pàgina web i d'instruments connexos.
- Continuar donant suport als programes i les xarxes que fomenten l'intercanvi d'experiències i el desenvolupament de bones pràctiques en matèria de desenvolupament urbà sostenible.
- La política comunitària de cohesió i, en especial, l'ús dels fons comunitaris, ha de contribuir al tractament correcte de la planificació sostenible dels usos del sòl, fins i tot pel que fa al desenvolupament urbà.
- Augmentar els recursos i ampliar l'abast de les mesures agroambientals en la Política Agrícola Comuna.
- Promoure i crear xarxes de destinacions turístiques per impulsar associacions actives a favor d'un turisme sostenible.

3. RESOLDRE EL PROBLEMA DEL CANVI CLIMÀTIC

3.1 El problema

Tot indica que el canvi climàtic s'està produint ara i aquí. Encara que poden produir-se variacions climàtiques de forma natural, és evident que l'activitat humana augmenta la concentració de gasos amb efecte d'hivernacle a l'atmosfera. La comunitat científica creu ja fermament que aquest augment de les concentracions ha fet augmentar la temperatura del planeta, amb greus conseqüències per a l'estabilitat i l'equilibri del clima. Algunes de les proves irrefutables d'aquest escalfament, descrites en els informes d'avaluació del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC), són les següents:

- En els últims 100 anys, la temperatura mitjana a Europa ha augmentat aproximadament 0,8°C.
- L'últim decenni ha estat el més càlid del segle, i 1998, l'any en què es van registrar les temperatures més elevades.
- Al nord d'Europa plou cada vegada més, i al sud, menys.

Les previsions més recents indiquen que el canvi climàtic provocarà un augment de les temperatures d'entre 1° i 6°C per a l'any 2100, cosa que provocarà pujades del nivell del mar de fins a 90 centímetres i canvis notables en les pautes climàtiques, com ara més sequeres, inundacions, onades de fred i fortes tempestes. Es preveu que les regions septentrionals d'Europa seran cada vegada més càlides i humides, amb més inundacions i fortes tempestes, mentre que les regions meridionals registraran cada vegada menys pluges, amb greus repercussions per a l'agricultura, la silvicultura, l'abastament d'aigua i el turisme. Si no s'atura, aquesta tendència continuarà a tal ritme que les espècies de fauna i flora de diferents zones climàtiques seran incapaces de migrar a la mateixa velocitat amb què se succeeixen els canvis en aquestes zones. Les conseqüències per a la biodiversitat, que ja suporta enormes pressions en altres fronts, poden ser desastroses. Les implicacions de tot això sobre la societat poden ser devastadores. Per exemple, en algunes regions del món, els períodes de sequera cada vegada més prolongats i l'ensulsiada de l'agricultura poden suposar una amenaça per a la seguretat i l'estabilitat social. Poden, també modificar el quadre de malalties a tot el món; per exemple, amb la propagació de malalties tropicals i subtropicals a les zones que es tornin més càlides i humides. Els costos econòmics d'aquests canvis seran molt majors que els costos de les mesures necessàries per posar-hi remei.

Els gasos amb efecte d'hivernacle que plantegen problemes són el diòxid de carboni (CO₂), el metà (CH₄), l'òxid de nitrogen (N₂O) i els gasos fluorats. La crema de combustibles fòssils en cotxes, camions, avions, centrals elèctriques, calefacció

¹² Nota de l'editor: en anglès, *Intergovernmental Panel on Climate Change*.

¹³ *Third Assessment Report, IPPC, (2000)*.

¹⁴ *European Environmental Priorities: An Integrated Economic and Environmental Assessment, DG de Medi Ambient (2000)*.

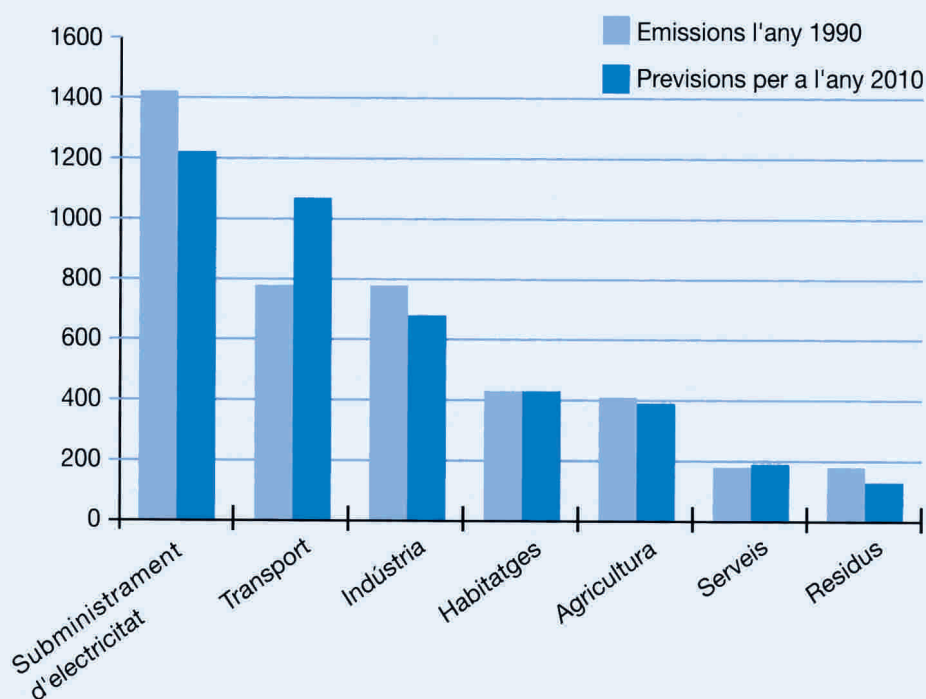
¹⁵ A més d'aquests gasos, les substàncies que esgoten la capa d'ozó (com els CFC) són gasos amb efecte d'hivernacle molt potents. En l'actualitat, se suprimeix la seva utilització progressivament, sobre la base del Protocol de Mont-real. Per tant, la política sobre clima no s'ocupa ja d'aquests gasos.

d'habitatges, etc. és la responsable principal de l'augment de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle. Altres fonts emissores d'aquests gasos són, per exemple, les emissions de metà del bestiar, òxids nitrosos procedents de les terres de cultiu, metà d'abocadors i gasos fluorats de processos de fabricació. La desforestació i els canvis en els usos del sòl contribueixen també enormement a l'alliberament de CO₂ a l'atmosfera. A l'inrevés, és possible reduir la concentració de CO₂ a l'atmosfera mitjançant el procés de captura del carboni en capes geològiques, la biomassa (boscos) i el sòl mitjançant canvis en les pràctiques i els models d'usos del sòl.

L'efecte d'hivernacle d'aquests gasos pot retardar encara més la recuperació de la capa d'ozó que, en si, influeix sobre el clima del planeta. Cal comprendre millor la química i dinàmica de l'atmosfera.

La Unió Europea ha complert el compromís d'estabilitzar l'any 2000 les seves emissions de CO₂ als nivells de 1990, encara que ho ha aconseguit fonamentalment gràcies a les excepcionals reduccions registrades a Alemanya i el Regne Unit. No s'espera, no obstant això, que els nivells d'emissió de gasos amb efecte d'hivernacle puguin disminuir per a l'any 2010 si no s'adopten mesures addicionals. Es preveu un augment considerable de les emissions de CO₂ de fins al 40% al sector del transport, que avui representa ja pràcticament el 30% de les emissions totals de CO₂ en la Unió Europea. El gràfic següent il·lustra fins a quin punt pot assolir la pujada als principals sectors econòmics afectats.

Distribució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle per sectors clau

Xifres en milions de tones equivalents de CO₂ ¹⁶

D'altra banda, per prevenir el canvi climàtic no s'han de reduir, forçosament, els nivells de creixement i prosperitat. Sí cal, tanmateix, desenvolupar d'una altra manera l'economia per poder dissociar emissions i creixement econòmic. El canvi climàtic és un potent motor d'innovació tecnològica i de major eficiència econòmica.

3.2 Objectius i fites

Objectiu

En línia amb la finalitat del Conveni Marc de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic, establir la concentració atmosfèrica de gasos amb efecte d'hivernacle en un nivell que no provoqui variacions no naturals en el clima de la Terra.

Fites

Segons estimacions científiques, si es pretén assolir aquest objectiu, cal reduir a llarg termini les emissions globals de gasos amb efecte d'hivernacle fins a aproximadament un 70% respecte als nivells de 1990.

Amb vistes a aquest objectiu a llarg termini, s'ha de tendir per a l'any 2020 a una reducció global de l'ordre del 20%–40% (segons els índexs reals de creixement econòmic i, per tant, les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle, i en funció de l'èxit de les mesures adoptades per combatre el canvi climàtic) respecte a 1990, per mitjà d'un acord internacional eficaç.

A curt termini, la Unió Europea s'ha compromès, en virtut del Protocol de Kyoto, a reduir per a 2008-2012 les seves emissions de gasos amb efecte d'hivernacle un 8% en comparació amb els nivells de 1990.

3.3 Estratègia

Mitigar el canvi climàtic

Per resoldre el problema del canvi climàtic, cal una sòlida cooperació internacional. La Unió Europea és responsable d'aproximadament el 15% de les emissions mundials de gasos amb efecte d'hivernacle, però només representa el 5% de la seva població. Per tant, hem de ser els primers a treballar per reduir les emissions. Un primer pas fonamental és complir les fites establertes a Kyoto que, en el cas de la Comunitat, consisteixen a reduir per a 2008-2012 les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle un 8% sobre els nivells registrats l'any 1990. Fins i tot per assolir aquesta fita tan modesta, caldrà que tots els sectors econòmics responsables de les emissions realitzin un esforç considerable. Alhora, la Comunitat ha de pressionar per aconseguir un acord internacional sobre reduccions més ambicioses.

Com a preparació d'una acció efectiva a escala comunitària per combatre el canvi climàtic, la Comissió Europea ha publicat una Comunicació sobre polítiques i mesures de la Unió Europea per reduir les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle i un Llibre verd sobre un sistema de comerç de drets d'emissió de la Unió Europea. En aquest context, la Comissió va iniciar el Programa europeu sobre el canvi climàtic (PECC). A partir dels resultats del PECC, es formularan propostes concretes en matèria de política energètica, transports, indústria i agricultura, i en relació amb el sistema de comerç de drets d'emissió de la Unió Europea.

¹⁷ *Llibre verd sobre el comerç dels drets d'emissió de gasos amb efecte d'hivernacle en la Unió Europea, COM (2000) 87 final.*

¹⁸ *Polítiques i mesures de la UE per reduir les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle: Cap a un Programa europeu sobre el canvi climàtic (PECC), COM(2000) 88 final.*

Els esforços a dur a terme han de seguir diferents eixos d'actuació:

- **Mesures específiques** per incrementar l'eficiència energètica, l'estalvi d'energia i el consum de matèries primeres i energies renovables, i reduir les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle diferents del CO₂. Això pot fer-se, per exemple, mitjançant legislació específica (a través, entre altres coses, de la legislació sobre prevenció i control integrals de la contaminació), acords ambientals amb la indústria, instruments de mercat i suport a l'aplicació de tecnologies avançades.
- **Integració** d'objectius relatius al canvi climàtic en polítiques sectorials comunitàries (per exemple, transport, energia, indústria, agricultura i política regional) sobre la base d'objectius específics, indicant les mesures concretes que han d'adoptar-se i desenvolupant els indicadors pertinents.
 - Els canvis estructurals al sector del transport per respondre a la demanda, promoure el pas al transport ferroviari, per via fluvial i en transport públic i millorar l'eficiència del transport prenen una importància primordial en aquest context. Els combustibles de substitució i les tecnologies adequades per aconseguir motors més eficients o amb emissions de carboni baixes o nul·les han de ser objecte d'investigació i explotar-se amb la perspectiva que arribin a ser comercialment viables. Un altre aspecte a què cal parar atenció són les emissions de l'aviació, que es calcula que augmentaran pràcticament un 100% entre 1990 i 2010.
 - Al sector energètic, cal promoure encara més la substitució del carbó i el petroli per generar electricitat a favor de fonts d'energia que emetin menys CO₂, en particular el gas natural, així com descarburar l'ús de combustibles fòssils. Ha de passar-se cada vegada més a utilitzar fonts renovables d'energia, a fi d'aconseguir que l'any 2010 el 12% de l'electricitat es generi a partir d'aquelles fonts. A mesura que es tanquen centrals nuclears quan arriben al final de la seva vida útil, han de substituir-se per altres solucions que produeixin carboni en quantitats petites o nul·les. La utilització de sistemes de generació combinada de calor i electricitat (que distribueixen a empreses i habitatges la calor generada en la producció d'electricitat) ofereix la possibilitat d'augmentar l'eficiència i reduir les emissions de CO₂. Per a l'any 2010, el subministrament combinat de calor i electricitat ha de representar el 18% de la producció d'electricitat. La gestió de la demanda d'energia serà un element central d'aquesta política.
 - El sector agrari ha de reduir notablement les emissions de metà i òxids de nitrogen, i ha d'explotar-se la captura del carboni mitjançant tècniques que reforcin els "embornals de carboni" en agricultura i silvicultura, i mitjançant l'ús de productes a base de fusta a la construcció i la indústria. El sector industrial ha d'esforçar-se per augmentar la seva eficiència energètica i tendir a millores anuals de, com a mínim, l'1% previst en el Pla d'acció sobre eficiència energètica de la Unió Europea.
- **Estratègies intersectorials**, com l'establiment en la Unió Europea d'un sistema de comerç de drets d'emissió per a l'any 2005 i impostos sobre l'energia que condueixin a un augment regular i previsible dels preus de l'energia.

- **Més investigació** sobre, en particular, tecnologies i materials innovadors, fonts i embornals de carboni oceànics i efectes de la química atmosfèrica, i per preparar el terreny per a una reducció radical del consum d'energia.
- **Més informació a ciutadans i empreses** sobre el canvi climàtic i les implicacions que pot tenir a escala local, i per indicar-los com poden contribuir a la resolució del problema. Les anàlisis a escala regional que posin de manifest els impactes directes sobre les comunitats locals faran comprendre la necessitat d'un canvi i contribuiran a augmentar-hi la conscienciació.

Ha d'estudiar-se la qüestió de la captura de CO₂ en antics jaciments de gas i petroli, i també en aqüífers, i explotar-la si resulta viable des dels punts de vista ambiental i econòmic.

Com a part del Programa europeu sobre el canvi climàtic (PECC), la Comissió prepararà polítiques i mesures comunitàries seguint aquestes línies mitjançant un procés en què intervindran les diferents parts interessades. Això no obstant, els estats membres, així com les autoritats regionals i locals, són responsables de molts dels passos que s'han de donar, per exemple en la política de transport, la planificació dels usos del sòl i les campanyes de sensibilització.

Amb l'ampliació de la Unió Europea cap a l'Europa central i oriental, serà possible reduir emissions augmentant l'eficiència energètica en aquesta regió i vetllant perquè els preus de l'energia reflecteixin els costos ambientals. Caldrà garantir que l'aplicació de la Política Agrícola Comuna en aquests països no comporti un augment d'emissions de metà i òxid de nitrogen.

Accions

- Crear un sistema en la Unió Europea de comerç de drets d'emissió de CO₂.
- Realitzar un inventari i una anàlisi de les subvencions energètiques als estats membres, i examinar si són compatibles amb els objectius relatius al canvi climàtic.
- Promoure les fonts renovables d'energia amb una nova directiva i proporcionar-los el suport adequat en el mercat liberalitzat de l'energia.
- Recórrer a instruments de mercat, per exemple amb propostes d'impostos sobre l'energia.
- Propiciar l'estalvi d'energia en els sistemes de calefacció i refrigeració d'edificis.
- Celebrar un acord ambiental amb la indústria per augmentar l'eficiència energètica i reduir emissions específiques.
- Determinar una via d'actuació especial per reduir les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle de l'aviació, si no s'acorda una mesura semblant en l'Organització de l'Aviació Civil Internacional abans de l'any 2002.

¹⁹ *Polítiques i mesures de la UE per reduir les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle: Cap a un Programa europeu sobre el canvi climàtic (PECC), COM(2000)88 final.*

- Incloure el canvi climàtic entre els temes més importants de la política comunitària d'investigació i desenvolupament tecnològic i en la coordinació de la investigació als estats membres.

Preparar-se per al canvi climàtic

Des que s'aconsegueix reduir les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle fins que se'n redueixen les concentracions reals, passa molt de temps. És probable que, encara que poguéssim aconseguir que les emissions es mantinguessin en nivells sostenibles, així i tot es produiria un cert grau de canvi climàtic induït per l'acumulació actual d'aquests gasos a l'atmosfera. Cal, per tant, determinar i implantar mesures a fi d'adaptar-se als efectes del canvi climàtic.

Hi ha estudis que ja apunten alguns sectors que en poden resultar afectats, per exemple:

- Els sistemes i les infraestructures d'energia i transport, que han de suportar condicions climàtiques extremes.
- L'urbanisme que impulsa la creació de més parcs i zones verdes, i que afavoreix l'ús de materials de construcció que contribueixen a fer les ciutats més fresques.
- Els usos del sòl i les pràctiques agràries han d'adaptar-se a models climàtics diferents.
- Les mesures de sanitat pública adreçades a combatre malalties (gàstriques, per exemple), que poden estendre's arreu d'Europa amb un clima més humit i més càlid.
- Els serveis d'urgència, que han d'adaptar-se i modernitzar-se amb equips i procediments adequats i fer estimacions realistes sobre els perills potencials del canvi climàtic. Les mesures d'adaptació al canvi climàtic són responsabilitat en primer lloc dels estats membres i les autoritats locals. Això no obstant, la Comunitat pot donar suport a llurs esforços.

Accions

- Revisar les polítiques comunitàries, especialment les relatives a cohesió, perquè l'adaptació a les conseqüències del canvi climàtic s'abordi de forma adequada en les decisions d'inversió.
- Elaborar instruments d'avaluació i modelització del clima a escala regional per preparar mesures regionals d'adaptació, i promoure la sensibilització de ciutadans i empreses.

Lideratge de la Unió Europea per a una acció internacional

La Unió Europea haurà de continuar assumint el lideratge a escala internacional pel que fa a l'establiment i seguiment de fites que estiguin a l'alçada d'una lluita eficaç contra

el canvi climàtic, i a la pressió perquè es compleixin. Un primer pas serà la ratificació del Protocol de Kyoto a temps perquè entri en vigor l'any 2002.

Els acords internacionals sobre reducció d'emissions que se celebrin en el futur hauran d'incloure països que encara no han adquirit en el Protocol de Kyoto el compromís de reduir les seves emissions de gasos amb efecte d'hivernacle, sobretot aquells que gaudeixen ja d'un grau de desenvolupament i un nivell d'ingressos relativament alts. Les fites establertes en aquests futurs acords han de basar-se, entre altres coses, en consideracions relatives al repartiment equitatiu de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle.

Mesura

- Ratificar i aplicar el Protocol de Kyoto.

El canvi climàtic és un problema greu per a la nostra societat. S'ha de resoldre a escala internacional amb una actuació concertada i una planificació a llarg termini. Si s'aborda de manera adequada, els nostres esforços per limitar aquest canvi poden generar moltes oportunitats i beneficis per a les empreses, a més d'avantatges secundaris des del punt de vista de la reducció de la contaminació atmosfèrica. La indústria rebrà ajuda per a innovar, desenvolupar nous productes i serveis i guanyar nous mercats a escala mundial. El més important, tanmateix, és que l'èxit ajudarà a assegurar que les futures generacions heretin un medi ambient viable i una societat sostenible.

4. NATURA I BIODIVERSITAT - PROTEGIR UN RECURS ÚNIC

4.1 El problema

Uns sistemes naturals sans i equilibrats són essencials per sostenir la vida en aquest planeta. La societat confia en la natura perquè ens forneixi dels recursos necessaris per a la supervivència: aire, aigua, aliments, fibres, medicines i materials de construcció. També valorem la natura per si mateixa, pels serveis que ens presta, per ser una font de plaer estètic i pel seu interès científic. Els nens necessiten créixer conscients de la natura que els envolta. Com a espècie, tenim la responsabilitat de preservar el valor intrínsec de la natura, tant per a nosaltres com per a les futures generacions.

Hem, per tant, de trobar respostes a les pressions de l'activitat humana sobre la natura i la biodiversitat que aquesta sosté. Aquestes pressions poden classificar-se de la manera següent:

- La contaminació derivada del transport, la indústria i l'agricultura continua amenaçant les zones naturals i la vida salvatge. La contaminació pot ser conseqüència d'esdeveniments directes i dramàtics, com ara el desastre de Baia Mare a Romania en què hi va haver una fuga de cianur i metalls pesants d'una mina d'or a un riu que va causar la destrucció massiva de vida salvatge. Els efectes també poden acumular-se al llarg del temps com, per exemple, la pluja àcida que desgasta els sòls, els boscos i els llacs, o els productes químics que posen en perill la capacitat de cria de les aus i d'altres animals. L'eutrofització, és dir, l'excés de nutrients a l'aigua que provoca la proliferació d'algues o altres plantes, podria amenaçar la vida en el medi aquàtic marí, o lacustre i fluvial. Les radiacions ionitzants constitueixen una amenaça potencial per a la flora i la fauna i s'han de mantenir, per tant, sota vigilància.
- També deriven pressions dels canvis en els usos del sòl i de l'explotació dels recursos naturals a un ritme més ràpid que el de la seva regeneració, com ocorre per exemple amb la pesca. La construcció de noves carreteres, d'edificacions i d'altres infraestructures fragmenta el camp en zones cada vegada més petites que fan més difícil la supervivència de les espècies. Totes les tendències assenyalen que la pèrdua de zones rurals obertes a causa del desenvolupament continuarà en el futur.
- Són causa de preocupació els riscos potencials per a la biodiversitat derivats de les conseqüències indesitjades i imprevistes de la introducció de determinades espècies al·lòctones que no estan ben adaptades a les condicions locals, i/o per l'ús d'organismes modificats genèticament - OMG.

L'explotació del mar i les diferents pressions a què se sotmet el medi ambient marí representen pressions similars derivades de l'activitat humana.

Amb la degradació o la pèrdua d'hàbitats, la vida salvatge és sovint sota pressió o fins i tot amenaçada d'extinció. A Europa, estan amenaçades el 38% de les espècies d'aus i el 45% de totes les papallones. A l'Europa septentrional i occidental, s'ha perdut el 60% de les zones humides. Uns dos terços dels arbres de la Unió Europea pateixen agressions, i els incendis forestals són un problema al sud. Algunes poblacions de peixos estan en perill de desaparició i algunes espècies de fauna marina que són objecte de

pesca comercial s'han vist delmades. A escala mundial, la tala de boscos i l'explotació fustaire il·legal han causat la pèrdua del 90% dels boscos tropicals de la costa atlàntica de Sud-amèrica, una de les zones amb major diversitat biològica. El comerç internacional de vida salvatge es considera una amenaça per a gairebé 30.000 espècies .

La protecció de la natura i la diversitat biològica no implica necessàriament l'absència d'activitat humana. Gran part dels paisatges i hàbitats seminaturals valuosos actuals són el resultat del nostre patrimoni històric agrari. Això no obstant, l'estabilitat ecològica d'aquests paisatges moderns amb espècies diverses de flora i fauna també es veu amenaçada a mesura que s'abandonen o marginen les terres. El manteniment de paisatges valuosos com aquests exigeix una gestió adequada de la terra.

El sòl és un recurs finit vital per a l'agricultura que està sotmès a pressió. L'erosió, que està relacionada amb el clima i la meteorologia, és un problema greu a l'Europa meridional i amenaça d'afectar també la zona septentrional. L'erosió està relacionada sovint amb la disminució del contingut de matèria orgànica del sòl, cosa que també pot causar la desertització. Algunes pràctiques agrícoles i l'abandonament de terres són alguns dels factors que hi predisposen. La contaminació i la pèrdua de terres per la construcció d'infraestructures constitueixen altres amenaces.

Turisme i entorn natural estan molt interrelacionats. Si no es gestionen adequadament, la natura i la diversitat biològica, així com el patrimoni cultural, poden ser seriosament afectats pel desenvolupament turístic incontrolat. Zones fràgils com ara les illes i les zones costaneres i muntanyoses són riques en diversitat biològica i exigeixen per tant una atenció especial i mitjans específics de gestió integrada per fer front al desenvolupament turístic.

La diversitat, distribució i composició en termes de mida i edat i abundància de diferents espècies són indicadors del benestar dels sistemes naturals de la Terra dels quals depèn la societat. Hem d'intervenir abans no sigui massa tard per preservar els recursos insubstituïbles de la natura i la diversitat biològica.

4.2 Objectius i fites

- Protegir i, si cal, restaurar l'estructura i el funcionament dels sistemes naturals i aturar la pèrdua de diversitat biològica, tant en la Unió Europea com a escala mundial.

Protegir els sòls contra l'erosió i la contaminació.

4.3 Estratègia

L'estratègia comunitària per protegir la natura i la biodiversitat segueix diverses vies i pot bastir-se damunt de les polítiques i els instruments existents:

- L'establiment de la xarxa Natura 2000, gràcies a la qual es determinaran les zones i els ecosistemes naturals més representatius que han de gestionar-se i protegir-se.
- La contribució dels projectes naturals del programa LIFE a la implantació de la política comunitària en l'àmbit de la naturalesa.

- L'estratègia comunitària en matèria de biodiversitat i els plans d'acció complementaris que s'estan elaborant per resoldre els principals problemes en els diferents sectors econòmics i socials.
- La legislació comunitària de protecció de la qualitat de l'aigua i els recursos aquàtics, de reducció de la contaminació atmosfèrica, de lluita contra l'acidificació i l'eutrofització i d'avaluació ambiental dels projectes, i, en el futur, dels plans i programes d'ús del sòl.
- El desenvolupament remarcable, dins de la Política Agrícola Comuna, de mesures agroambientals des de 1992 i de plans de desenvolupament rural amb un fort contingut ambiental per al període 2000-2006 en resposta a l'Agenda 2000. A més, els nous requisits de protecció ambiental per als sectors agraris (inclosa la possibilitat de retirar o reduir els pagaments directes per obligar al seu compliment) establerts per l'Agenda 2000 constitueixen tant un mandat com una oportunitat per als estats membres d'assolir un millor equilibri entre l'agricultura i el medi ambient.
- La revisió de la Política Pesquera Comuna a partir de l'any 2002, que portarà a una major integració dels factors ambientals.
- La Comissió ha proposat a més recomanacions per implantar la Gestió Integrada de les Zones Costaneres. Aquesta iniciativa proposa una aproximació integrada i participativa als nombrosos i complexos problemes que afecten les zones costaneres.

4.4 La via a emprendre

L'amença de la contaminació

Implantació

La natura i la biodiversitat ja es beneficiaran de la implantació de la legislació ambiental dels estats membres. En alguns casos, caldrà reforçar-ne la implantació. Els medis on és més important actuar són l'aigua i l'aire.

Desastres i protecció civil

La Comunitat necessita una política coherent i consolidada per fer front als desastres naturals i als riscos accidentals. La Comunitat pot ajudar els estats membres a prendre mesures preventives a llarg termini mitjançant el suport, per exemple, al desenvolupament d'instruments de planificació de l'ús del sòl, d'eines d'avaluació, d'alerta ràpida i de gestió millorada de les urgències, i utilitzant, per exemple, la vigilància per satèl·lit (a través del sistema Galileu de navegació per satèl·lit) i l'intercanvi d'experiències.

La Directiva Seveso II ²¹ constitueix una bona base per gestionar els riscos industrials, però caldria estendre el seu àmbit d'aplicació a activitats noves com ara els accidents miners i les ruptures d'oleoductes. Diversos estudis recents ²² indiquen que hi ha grans disparitats entre els estats membres sobre la cobertura dels riscos d'accidents greus per ruptura d'oleoductes, i que hi ha llacunes importants en aquest camp.

²¹ Directiva 96/82/EC del Consell, relativa al control dels riscos inherents als accidents greus, DOCE L 10, de 14 de gener de 1997.

²² Regulatory benchmark for the control of major accident hazards involving pipelines, CCI (1999).

Acció

- Coordinació comunitària en les accions dels estats membres per fer front als accidents i desastres naturals.
- Mesures per ajudar a prevenir els accidents industrials, inclosa l'extensió de l'àmbit d'aplicació de la Directiva Seveso II als oleoductes i els residus miners.

Protecció radiològica

El sistema actual de protecció contra les radiacions es basa en la protecció de l'home. S'ha iniciat un debat internacional sobre la necessitat de protegir també les plantes i els animals. La Comunitat hauria de participar en aquests treballs.

Acció

- Revisió de la necessitat de mesures de protecció a plantes i animals contra les radiacions ionitzants i elaboració de normes de qualitat ambiental amb aquesta finalitat.

Ús del sòl

La protecció de les zones naturals, tant de terra com de mar, i la biodiversitat que sustenten obliga a gestionar-ne les pressions per al seu desenvolupament i ús. Això implica el reconeixement de la importància dels factors ambientals a més de la necessitat d'aconseguir una economia i una estructura social sanes a les nostres zones rurals i costaneres.

Els components d'aquesta aproximació són els següents:

Protecció i gestió de les àrees d'especial importància - Natura 2000

L'eix de la política europea de protecció de la biodiversitat i dels ecosistemes que la sustenten continua sent la plena implantació de Natura 2000. El primer pas serà aconseguir que la Comissió adopti les llistes d'espais naturals. En una segona fase, els estats membres han de procurar establir plans de gestió per a cada espai natural d'aquí a l'any 2004.

Gestió de l'entorn rural

Agricultura

Les reformes de la Política Agrícola Comuna han tingut i continuaran tenint un impacte positiu en l'entorn rural que podrà potenciar-se encara més garantint que una major proporció dels fons disponibles gràcies a la PAC es destina a mesures de caràcter ecològic.

A l'Europa central i oriental, la Política Agrícola Comuna pot servir per modernitzar el sector de l'agricultura, sempre que s'introdueixi de forma sensata, sobretot centrant-la en el desenvolupament rural. Ha d'avaluar-se la viabilitat de designar una part significativa del sòl com a zona agroambiental.

L'ús de les mesures de desenvolupament rural, com el finançament comunitari en virtut del Programa especial d'adhesió per al desenvolupament agrari i rural - SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development), han de centrar-se en el foment de l'agricultura biològica, els cultius energètics, altres serveis de conservació de la terra i el desenvolupament d'activitats diferents de les agrícoles a les granges.

Paisatges

Els paisatges són sistemes amb geologia, usos del sòl, característiques naturals i artificials, fauna i flora, cursos d'aigua i clima propis. Els paisatges, els formen i caracteritzen les condicions socioeconòmiques i els models d'assentament de la població. La preservació i millora dels paisatges són importants per a la qualitat de vida i el turisme rural, i per al funcionament dels sistemes naturals. Això no obstant, el desenvolupament i alguns tipus d'agricultura poden amenaçar la viabilitat i l'existència dels paisatges. En resposta, la Política Agrícola Comuna ja fomenta mètodes d'explotació agrària més favorables al manteniment dels paisatges tradicionals. A una escala més àmplia, el Conveni europeu del paisatge ²³ preveu mesures per determinar i avaluar els paisatges, per definir-ne objectius qualitius i per introduir-hi les mesures necessàries.

A escala comunitària, les polítiques regionals i agràries han de garantir que la protecció, preservació i recuperació dels paisatges estiguin adequadament integrades als objectius, les mesures i els mecanismes de finançament.

El Programa de gestió integrada de les zones costaneres és un exemple de les mesures i aproximacions necessàries per conciliar el benestar econòmic i una bona estructura social amb la protecció de la naturalesa i del paisatge.

Protecció i desenvolupament sostenible dels boscos

Els boscos constitueixen un recurs natural fonamental i un notable patrimoni econòmic. L'existència de boscos ben preservats i gestionats de manera sostenible contribueix de manera important a la biodiversitat i al desenvolupament rural. La gestió sostenible hi crea una barrera contra els riscos de degradació i els incendis. Cal intervenir perquè els boscos sostenen no només les activitats comercials, sinó també funcions més àmplies relacionades amb l'aigua i la qualitat de l'aigua, la protecció i estabilitat dels sòls i la prevenció d'esllavissaments i allaus. El marc per a aquesta intervenció és l'Estratègia forestal de 1998, que dóna un suport especial a les actuacions en els àmbits regional i local.

Des de la Conferència de les Nacions Unides sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament (CNUMAD), celebrada a Rio de Janeiro l'any 1992, s'han fet esforços considerables arreu del món per aplicar el concepte de sostenibilitat als boscos. S'han acordat recomanacions específiques d'actuació a través del Grup Intergovernamental i el Fòrum sobre els boscos, l'Acord internacional sobre les fustes tropicals, el Conveni sobre la diversitat biològica i d'altres fòrums. A Europa, la Conferència Ministerial per a la Protecció dels Boscos a Europa (CMPBE) va crear una plataforma per treballar per a la gestió sostenible i la protecció dels boscos. En la Resolució de 15 de desembre de 1998 sobre una estratègia forestal per a la Unió Europea, el Consell va emfasitzar la multifuncionalitat

²³ Conveni europeu del paisatge, adoptat pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa el 19 de juliol de 2000, que va ser firmat el 20 d'octubre de 2000 per 18 països durant una conferència ministerial a Florència.

dels boscos i va advocar per l'aplicació dels compromisos internacionals subscrits pels estats membres i la Comunitat Europea.

Cal fomentar un major desenvolupament de la silvicultura en els plans de desenvolupament rural, amb un èmfasi especial en una gestió multifuncional que persegueixi una multiplicitat d'objectius que incloguin la biodiversitat, la conservació de la naturalesa, la protecció de l'entorn i l'ús dels recursos naturals amb finalitats recreatives. Han d'elaborar-se programes de foment de la gestió sostenible dels boscos als àmbits nacional i regional, seguint pautes apropiades. Aquests programes han de contenir objectius ambientals qualitatius referents a la producció, la biodiversitat, l'impacte sobre els recursos hídrics i els usos recreatius.

Mitjançant la certificació és possible mostrar als consumidors que la fusta o els productes de fusta provenen de boscos l'explotació comercial dels quals és sostenible, i s'efectua d'acord amb bones pràctiques ambientals. Cal fomentar sistemes de certificació dels boscos que tinguin credibilitat.

Protecció del sòl

Fins ara, s'ha parat poca atenció en els sòls pel que fa a recollida de dades i investigació. Això no obstant, la inquietud creixent que suscita l'erosió i la pèrdua de sòls a causa del desenvolupament urbanístic i la contaminació il·lustren la necessitat d'una aproximació sistemàtica per a la protecció del sòl, que ha de preveure:

- L'erosió i la desertització.
- La contaminació dels abocadors de residus, inclosos els de la indústria i la mineria.
- La contaminació atmosfèrica, de l'aigua i d'algunes pràctiques agrícoles, i de l'estesa de llots de depuradora contaminats amb metalls pesants, contaminants orgànics o patògens.
- La pèrdua de terrenys, i per tant, de sòl a causa de la urbanització.
- El paper del sòl en la lluita contra el canvi climàtic per la seva funció d'embornal de carboni.

Atesa la naturalesa complexa de les pressions que pateixen els sòls i la necessitat d'elaborar una política del sòl sobre una base sòlida de dades i avaluacions, es proposa una estratègia temàtica per a la protecció del sòl. Els programes d'investigació de la UE haurien de donar suport a aquesta tasca.

Medi ambient marí

Malgrat la seva importància, tant com a font d'aliments com per al lleure i com a factor climàtic, se sap encara sorprenentment poc sobre l'estructura i el funcionament del medi ambient marí. També és molt feble la nostra comprensió i la previsibilitat de l'impacte de l'activitat humana sobre els ecosistemes marins. La nostra societat produeix, tanmateix, un gran impacte sobre el medi ambient marí i la seva biodiversitat, en especial a causa de la contaminació de fonts industrials i domèstiques als rius, les aigües costaneres i

el mar. Altres pressions són els abocaments de vaixells que netegen els seus dipòsits de combustible al mar, els naufragis i la sobreexplotació de les zones costaneres. La introducció d'espècies al·lòctones en nous entorns marins també pot donar lloc a problemes ambientals.

Tot això comporta cada vegada més la pertorbació i contaminació dels nostres mars amb efectes negatius per als hàbitats marins i la vida que contenen.

Els recursos pesquers han disminuït en gairebé tots els mars regionals. Moltes poblacions de peixos estan sobreexplotades i cal, per tant, reduir la pressió de la pesca per afavorir la regeneració de les poblacions de peixos, els mamífers marins, i els rèptils i les aus, així com dels hàbitats marins. La Política Pesquera Comuna es revisarà l'any 2002, i les preocupacions ambientals, diferents de l'ús sostenible de les poblacions explotades, s'integraran completament en l'anàlisi i en les eventuais recomanacions per al futur.

No obstant això, la protecció de l'entorn marí i la seva biodiversitat va més enllà de l'explotació sostenible dels recursos marins renovables i cal una estratègia integrada per afrontar la contaminació i degradació dels hàbitats marins i les línies costaneres. La Comunitat necessita emprendre actuacions concertades per determinar i quantificar aquests problemes de manera que es puguin adoptar les mesures apropiades per a afrontar les múltiples pressions que suporta el medi ambient marí a causa de les diferents activitats econòmiques humanes:

- l'augment de la població humana i de la urbanització de les zones costaneres,
- l'excés de nitrogen i de fòsfor a causa de l'activitat en terra i de la contaminació atmosfèrica que pot causar l'eutrofització,
- el desenvolupament insostenible del turisme en terra,
- la contaminació derivada d'accidents, en especial dels vaixells petrolers i de transport de productes químics,
- la contaminació produïda per la navegació, per exemple pel buidatge dels dipòsits de combustible,
- la contaminació procedent de rius i ports,
- els problemes relacionats amb les esteses de cable i els oleoductes i gasoductes,
- la contaminació causada per l'alliberament de substàncies radioactives a conseqüència de pràctiques que presentin un risc de radiació ionitzant,
- l'abocament al mar de llots i sediments portuaris,
- la sobrepesca que amenaça la viabilitat a llarg termini de les poblacions de peixos i d'altres components de la biota marina.

La plena implantació adequada de les directives sobre aigües residuals urbanes i nitrats serà un important factor positiu per reduir l'eutrofització, que constitueix una amenaça greu per al medi ambient marí.

Accions

- Estratègia temàtica sobre el sòl.
- Integració de la protecció i recuperació dels paisatges en les polítiques agrícola i regional.
- Ampliació de Natura 2000 al medi ambient marí.
- Foment de sistemes de certificació dels boscos amb credibilitat.
- Major desenvolupament de la silvicultura i la bona gestió dels boscos en els plans de desenvolupament rural.
- Majors esforços d'integració del medi ambient en les polítiques agrícola, pesquera i forestal.
- Revisió de la Política Pesquera Comuna.
- Desenvolupament d'una estratègia de protecció marina.
- Implantació de la Gestió Integrada de les Zones Costaneres.

Reforç dels controls, la vigilància, l'etiquetatge i la traçabilitat dels OMG

La biotecnologia moderna facilita la identificació i caracterització de la biodiversitat a escala genètica, i crea oportunitats per al desenvolupament i l'ús de productes i processos més ecològics. Si bé l'ús de la biotecnologia moderna, inclòs l'alliberament en l'entorn d'organismes modificats genèticament, pot oferir beneficis potencials per reduir la contaminació i preservar la biodiversitat, no han d'obviar-se els riscos potencials a llarg termini, en concret per a la biodiversitat. La Comunitat disposa de legislació per controlar la comercialització d'aquests productes que exigeix avaluar els riscos potencials que presenten per a la salut humana i el medi ambient. Aquesta legislació s'està reforçant mitjançant la introducció de disposicions sobre seguiment obligatori, etiquetatge i traçabilitat dels productes en cada fase de la comercialització. Aquestes mesures han de facilitar la vigilància als estats membres, que són responsables de l'entrada en vigor de la legislació, de qualsevol possible efecte a llarg termini sobre el medi ambient. La ratificació i implantació del Protocol de Cartagena sobre la bioseguretat també serà una prioritat.

Accions

- Reforç dels controls relatius al seguiment, l'etiquetatge i la traçabilitat dels OMG.

4.5 Acció internacional

A escala internacional, la Unió Europea té interès a promoure agricultura, silvicultura, pesca, mineria, extracció de petroli i d'altres activitats econòmiques més sostenibles. Això no només contribuirà a protegir la biodiversitat i a desenvolupar societats que siguin sostenibles i pròsperes i tinguin més possibilitats de comerciar, sinó que també garantirà que els sistemes naturals del planeta continuïn funcionant adequadament.

Per assolir-ho, les polítiques de comerç, desenvolupament i ajuda de la Comunitat ²⁴ han d'incorporar temàtiques relacionades amb la naturalesa i la biodiversitat de manera que es duguin a terme avaluacions ambientals completes i serioses dels projectes d'ajuda. Les estratègies de lluita contra la pobresa, la seguretat ambiental, la sostenibilitat i la conservació dels recursos naturals i la biodiversitat seran elements essencials d'aquesta estratègia.

4.6 Estratègia i plans d'acció per a la biodiversitat: emplenar les llacunes en els coneixements

A més d'implantar els plans d'acció i els programes d'investigació en els diferents sectors, cal potenciar els treballs futurs sobre preservació de la biodiversitat amb uns coneixements millors. En particular, s'han d'adquirir més coneixements sobre l'estat de la biodiversitat, les pressions que l'amenacen i les tendències actuals. Hi ha una mancança greu de dades en aquesta àrea i organitzacions com l'Agència Europea de Medi Ambient i els organismes d'estadística i informació nacionals han de parar més atenció a la recollida d'informació fonamental en aquesta àrea.

Amb dades fiables, podran desenvolupar-se més indicadors útils per explicar les tendències i les seves causes als responsables polítics i al públic en general. S'han endegat els treballs en agricultura i medi ambient per definir-ne els indicadors i les necessitats de dades corresponents.

Una millor comprensió de l'impacte de la nostra societat i de la nostra economia sobre la biodiversitat ens ajudaria a reaccionar amb polítiques més ben orientades i més eficaces. Cal tenir en compte els efectes secundaris o imprevistos, per exemple les conseqüències dels incentius fiscals per a les segones residències. Cal endegar estudis en aquest camp.

Acció

- Programa de recollida de dades i informació sobre la naturalesa i la biodiversitat.
- Suport a la investigació sobre la biodiversitat.

²⁴ De conformitat amb la política de desenvolupament de la Comunitat expressada en la Declaració conjunta de la Comissió i el Consell de 10 de novembre de 2000.

5. MEDI AMBIENT I SALUT

5.1 El problema

En les últimes dècades, hi ha hagut una conscienciació creixent que la qualitat de l'aire, de l'aigua, del sòl i dels aliments afecta la qualitat de la nostra salut i de les nostres vides. Això comporta des d'un augment de les al·lèrgies, les malalties respiratòries i els casos de càncer fins a l'alteració dels sistemes hormonals i reproductius del nostre cos i a la mort prematura. Les causes dels nostres diversos problemes derivats del binomi salut-medi ambient són nombroses i comprenen la contaminació generada pels transports, l'activitat agrícola, els processos industrials, els efluent domèstics i la gestió dels residus. Afrontar els problemes salut-medi ambient requereix, per tant, accions i iniciatives en molts fronts diferents.

En els últims trenta anys, la política comunitària sobre medi ambient ha donat lloc a un flux de polítiques i mesures concretes que persegueixen la reducció de les emissions i de les concentracions d'agents contaminants. Els nivells de molts dels contaminants atmosfèrics comuns, tant a la ciutat com a les zones rurals, han disminuït de manera significativa. Les concentracions de PCB i de dioxines presents al medi ambient i als aliments han disminuït, si bé queda molt per fer ²⁵. L'aigua potable està molt més neta avui que fa vint anys. De les recents revisions i actualitzacions de la legislació i de les normes comunitàries lligades als descobriments i els avenços tecnològics, es desprèn que molts ciutadans de la UE podran beneficiar-se de noves millores en molts sectors que s'obtindran a condició que els estats membres transposin la normativa de forma completa.

Malgrat tots aquests èxits, cada vegada hi ha més nens que pateixen d'asma, molts dels nostres rius i llacs no són aptes per al bany, i hi ha indicis que les partícules de pols i l'ozó troposfèric poden estar afectant la salut de milers de persones cada any i provocant morts prematures. Tenim proves que centenars, si no milers, de substàncies químiques artificials, com els plaguicides, romanen en el medi ambient i s'acumulen amb el temps, i tot just comencem a entendre'n les implicacions per a la nostra salut. L'exposició, fins i tot a nivells baixos, d'una sèrie de contaminants a l'aire, l'aigua, els aliments, els productes de consum i els edificis pot contribuir de manera significativa a l'asma, les al·lèrgies, alguns tipus de càncer, la neurotoxicitat i la immunosupressió. A més, ens enfrontem a un problema creixent de contaminació acústica ²⁶.

A més, tenim una escassa comprensió dels efectes de petites quantitats de contaminants que s'acumulen al nostre cos i de la manera en què els diversos contaminants interactuen en l'anomenat "efecte còctel". A més, algunes de les nostres normes vigents s'han instaurat prenent en consideració l'adult "mitjà", i, per tant, sense tenir en compte l'exigència de protegir els grups més vulnerables de la població, com els nens i la gent gran. Aquesta situació exigeix una atenció renovada als problemes del binomi salut-medi ambient.

5.2 Objectiu general en relació amb el medi ambient i la salut

Assolir prou qualitat de medi ambient perquè els nivells de contaminants antropogènics, inclosos els diversos tipus de radiació, no comportin impactes significatius, o bé riscos, per a la salut de les persones.

²⁵ *Environment in the European Union at the Turn of the Century*, Agència Europea de Medi Ambient, 1999.

²⁶ *Ídem* nota 25.

Per salut s'entén un estat de benestar físic, mental i social complet, i no la mera absència de malaltia o patologia.

5.3 Estratègia política general

Abans, abordar els problemes de salut-medi ambient significava examinar contaminants concrets i establir normes segons el medi de què es tractava (per exemple, aire, aigua, residus, etc.). Això no obstant, conforme creix la nostra comprensió de la problemàtica, és clar que la interfície entre la salut i el medi ambient no és tan senzilla. La contaminació, per exemple, pot no ser directament danyosa quan es troba a l'atmosfera, però pot esdevenir-ho quan és absorbida pel sòl o l'aigua. Molts dels problemes també estan estretament interrelacionats de manera que quan intervenim per resoldre un problema pot ocórrer que n'agreguem o que en reduïm un altre. Això comporta adoptar una estratègia més holística i exhaustiva.

També cal centrar-se sobretot en la prevenció i la precaució. Cal augmentar les obligacions per als productors o usuaris de proporcionar dades i avaluacions dels riscos per a la salut associats a l'ús d'una substància química concreta. Prevenció i precaució també signifiquen que hem de procurar substituir l'ús de substàncies perilloses per d'altres que no ho siguin tant sempre que sigui tècnicament i econòmicament possible.

L'estratègia política general que la Comunitat pretén aplicar en els pròxims anys és la següent. Per a cada tipus o grup de contaminants:

- determinar els riscos per a la salut humana, tenint en compte els grups de població especialment sensibles, com els nens i la gent gran, i fixar les normes en conseqüència. Reexaminar i actualitzar periòdicament aquestes normes atenent els nous coneixements científics i el progrés tècnic. Quan hi hagi incertesa sobre els riscos però se sospiti que els efectes o impactes són potencialment greus, se seguirà una estratègia de precaució ²⁷;
- avaluar per quina via o vies els contaminants assoleixen el cos humà i determinar el mitjà d'actuació més efectiu per minimitzar els nivells d'exposició o per reduir-los al mínim acceptable (que en alguns casos poden ser zero);
- incorporar les diferents prioritats en l'àmbit del medi ambient i la salut a les polítiques i normes sectorials sobre l'aire, l'aigua, els residus i el sòl, així com en una nova política integrada sobre productes a fi de determinar les oportunitats d'eliminar les emissions o l'ús de les substàncies perilloses en els productes o en els processos de producció.

El concepte de la Prevenció i el Control Integrats de la Contaminació - IPPC (Integrated Pollution Prevention and Control) continuarà exercint una funció important en l'avaluació de les repercussions de les instal·lacions industrials. La seva plena implantació només serà possible quan es disposi de tots els documents de referència sobre les millors tècniques disponibles (MDT) rellevants. A més, caldrà actualitzar aquesta documentació per acomodar-hi el desenvolupament de la tecnologia i la tècnica. L'IPPC també exercirà una funció crucial en el procés d'adhesió.

²⁷ COM (2000) 1 final, Comunicació sobre el principi de precaució.

El nou Registre Europeu de les Emissions Contaminants - EPER (European Pollutant Emission Register), establert per la Directiva de prevenció i control integrats de la contaminació, serà de gran importància per subministrar informació ambiental accessible i comparable sobre les emissions dels contaminants de fonts industrials. L'EPER constitueix un nou pas cap a una major sensibilització pública i en favor del dret públic a la informació sobre la contaminació industrial. És un primer pas cap al desenvolupament d'un més completament integrat Registre sobre Alliberament i Transferència de Contaminants d'acord amb els requeriments de la Convenció d'Aarhus sobre l'Accés a la informació i la participació pública en els assumptes ambientals.

En relació amb els països candidats, un dels principals reptes consisteix a abordar els impactes i els riscos per a la salut associats a una sèrie de punts àlgids importants en termes de contaminació atmosfèrica i de l'aigua. La implantació de la legislació ambiental comunitària en aquests països contribuirà a fer front a aquests problemes, però cal centrar els esforços en la transferència de tecnologia, les millors pràctiques i l'assistència per al reforç de les institucions encarregades d'elaborar i implantar la política ambiental.

Accions

- Reforçar la investigació i els coneixements científics de la Comunitat per donar suport a l'assoliment dels objectius en matèria de salut i medi ambient, i, en particular:
 - determinar les àrees prioritàries d'investigació i intervenció;
 - definir i desenvolupar indicadors de salut i medi ambient;
 - reexaminar les normes i els valors límit vigents atenent les consideracions relatives, per exemple, als grups vulnerables (gent gran, nens, asmàtics, etc.) per avaluar si cal actualitzar-los, i, en aquest cas, la millor manera de fer-ho;
 - registrar, revisar i validar les últimes tendències en investigació i vigilància per disposar d'un sistema d'alerta ràpida de problemes potencials nous o emergents;
 - continuar la implantació i el desenvolupament de la Directiva IPPC.
- Desenvolupar el Registre Europeu d'Emissions Contaminants (EPER) perquè esdevingui un Registre sobre Alliberament i Transferència de Contaminants més exhaustiu (PRTR).

5.4 Productes químics: Cap a un medi ambient no tòxic

El problema

Es calcula que avui es produeixen i usen prop de 30.000 substàncies químiques artificials en volums superiors a una tona, i, d'una gran majoria, només tenim coneixements molt limitats, i de vegades nuls, sobre els riscos que representen per a la salut de les persones i el medi ambient. Els possibles riscos són nombrosos i poden ser molt greus, com en

el cas del càncer, les malformacions congènites, les alteracions del sistema hormonal, els danys a òrgans vitals, les malalties cutànies, les al·lèrgies, l'asma, etc. Això no obstant, els productes químics aporten nombrosos beneficis a la societat, inclosa la sanitat.

El repte consisteix doncs a aconseguir establir un nou sistema d'avaluació i gestió de riscos dels productes químics fabricats, usats i comercialitzats que permeti a la societat beneficiar-se del seu ús però eviti alhora qualsevol risc inacceptable per a la salut de les persones i el medi ambient.

Objectius i fites

Objectius

Aconseguir un medi ambient en què els nivells de substàncies químiques artificials no comportin riscos o impactes rellevants en la salut humana i el medi ambient.

Fites

Avaluar tots els productes químics produïts en quantitats significatives seguint un plantejament pas a pas amb fites i terminis clars (tal com s'indica al Llibre blanc sobre la nova estratègia sobre productes químics), i començant per les substàncies que es produeixen en grans quantitats i les que susciten especial preocupació.

Estratègia

L'actual estratègia comunitària en relació amb els productes químics té un doble vessant: d'una banda, s'ocupa dels productes químics ja existents en el mercat, i, d'altra, tracta la comercialització de nous productes. La Comunitat ha establert normes i procediments exhaustius i rigorosos ²⁸ per notificar els nous productes químics. D'aquesta manera, garanteix que els riscos eventuais siguin adequadament avaluats i que, segons els resultats, es decideixi la conveniència i, arribat el cas, la forma de fabricar un producte químic sense cap risc significatiu per a la salut humana i el medi ambient.

El problema principal rau en els productes químics existents (és a dir, desenvolupats abans de 1981, data en què va entrar en vigor la normativa anteriorment esmentada). Actualment, es fabriquen almenys 30.000 productes d'aquesta categoria, 2.500 dels quals són considerats per la Comissió productes químics d'alt volum de fabricació i ús, molts dels quals presenten riscos associats que amb prou feines es comencen a descobrir. La Comissió ja ha redactat una llista de 140 substàncies perilloses que exigeixen una atenció prioritària i avaluacions de risc. Desgraciadament, els avenços fins ara han estat extremadament lents.

A escala internacional, la Comunitat s'ha compromès a ratificar el Conveni de les Nacions Unides sobre els contaminants orgànics persistents - POP (Persistent Organic Pollutants) que té per objecte reduir i eliminar la producció, l'ús i les existències de 12 contaminants orgànics persistents, netejar les zones contaminades i determinar els nous components que cal incloure en el Tractat. La Comunitat també ha ratificat i està implantant diversos convenis (per exemple, OSPAR ²⁹ i HELCOM ³⁰), la finalitat dels quals és protegir les aigües

²⁸ Referències de les directives, reglaments, etc., rellevants.

²⁹ Conveni sobre la protecció del medi marí del nord-est atlàntic.

³⁰ Conveni sobre la protecció del medi marí de la zona de la mar Bàltica, 1992.

marines comunitàries de la contaminació, que impliquen restriccions o l'eliminació progressiva de la producció i l'ús de determinats productes químics.

A escala comunitària, l'estratègia de la Comissió consisteix a revisar la Política Comunitària sobre els Productes Químics a fi d'aconseguir els objectius anteriorment esmentats i de garantir que s'emprenguin els tipus d'actuació següents.

Accions

- Desenvolupar un sistema únic per a l'assaig, l'avaluació i la gestió de riscos dels productes químics nous i existents.
- Desenvolupar un règim d'assaigs segons les propietats, els usos, l'exposició i els volums dels productes químics fabricats o importats. Tots els productes químics haurien de registrar-se. Quan es produeixin increments específics de tonatge, o en cas de propietats perilloses específiques i definides, caldria parar una atenció especial als efectes a llarg termini i crònics.
- Sotmetre les substàncies que tinguin determinades propietats perilloses extremadament preocupants a nous procediments específics accelerats de gestió de riscos abans que puguin emprar-se per a usos particulars.
- Adaptar la informació facilitada per la indústria sobre les propietats de cada producte químic que es fabrica i utilitza, cosa que significa ampliar la informació més enllà de les meres consideracions de seguretat en el treball per preveure també els riscos potencials per al medi ambient.
- Potenciar els recursos i les estructures per gestionar els productes químics en l'àmbit de la UE i dels estats membres per garantir el compliment i la implantació dels objectius i les accions esmentats anteriorment.

5.5 Plaguicides

El problema

Un grup de productes químics que exigeix una atenció particular són els plaguicides (és a dir, els productes fitosanitaris i els biocides). Poden afectar la salut humana mitjançant la contaminació dels aqüífers, el sòl, els aliments i fins i tot l'aire. La informació de què es disposa ara és massa incompleta per permetre una anàlisi precisa de la naturalesa del problema i de les seves tendències, però hi ha prou elements que indueixen a pensar que és un problema seriós que s'incrementa cada cop més. La contaminació dels aqüífers és particularment inquietant. De mitjana, el 65% de l'aigua potable europea prové de reserves subterrànies, les quals, fins i tot després de les mesures preses per frenar la contaminació, necessiten sovint força temps abans de recuperar nivells de qualitat acceptables. És també preocupant la contaminació dels aliments atenent les proves d'una acumulació contínua d'alguns plaguicides a les plantes i els animals que té conseqüències per a la seva salut i capacitat reproductora.

Objectiu

Aconseguir una situació en què l'ús i els nivells de plaguicides en el medi ambient no comportin riscos o impactes rellevants per a la salut humana i la natura, la qual cosa implicarà una reducció global del risc associat a l'ús de plaguicides.

Estratègia

Atès que hi ha normes estrictes sobre la qualitat de l'aigua potable abastada pel que fa a la contaminació per plaguicides, és clar que caldria, en primer lloc, evitar que els plaguicides passin a les fonts d'aigua potable. Cal, així mateix, minimitzar els riscos per a la salut procedents de la contaminació dels aliments per plaguicides i reduir-ne l'impacte sobre les plantes i la vida salvatge.

La Comunitat ha adoptat una estratègia doble per minimitzar els riscos associats a l'ús de plaguicides:

- a) prohibir o limitar rigorosament la comercialització i l'ús dels plaguicides més perillosos o que comporten més risc;
- b) garantir l'adopció de les millors pràctiques per a l'ús dels plaguicides autoritzats.

La Comunitat ja ha emprès una sèrie d'accions concretes en aquesta direcció, com ara nivells màxims de residus de plaguicides als cereals, la fruita, la verdura i d'altres aliments, així com normes relatives a la comercialització de nous plaguicides i a la reautorització dels ja existents en el mercat. La reautorització dels plaguicides existents ha progressat massa lentament, per la qual cosa la Comunitat recentment ha pres decisions per accelerar aquests treballs. S'espera aconseguir així que alguns dels plaguicides més problemàtics siguin retirats del mercat voluntàriament. Cal també reexaminar la legislació fonamental sobre els plaguicides per millorar el mecanisme global del sistema d'autorització.

El que ha faltat fins ara és una estratègia comunitària i un pla d'acció convinguts sobre l'ús sostenible dels plaguicides, ja que només si s'usen de manera responsable es pot controlar-ne l'impacte sobre el medi ambient i la nostra salut. És clar que gran part de la responsabilitat i de les iniciatives per garantir les millors pràctiques en l'ús dels plaguicides recauen sobre els estats membres i el sector agrari.

Els plaguicides considerats problemàtics en la UE causen sovint problemes encara més seriosos als països en vies de desenvolupament i en transició (com els països candidats a l'adhesió). Com a mínim, la Comunitat té el deure d'informar adequadament aquests països sobre el resultat dels seus estudis. Convé sospesar la possibilitat de prohibir l'exportació de, com a mínim, les substàncies més problemàtiques, i desenvolupar la capacitat d'aquests països per gestionar els productes químics i els plaguicides. Això és particularment cert pel que fa a l'eliminació de les quantitats creixents d'existències de plaguicides obsolets.

Accions

- Adoptar un codi de Bones Pràctiques sobre ús de plaguicides.
- Revisar la Directiva 91/414, relativa a la comercialització de productes fitosanitaris, per millorar el mecanisme global del sistema d'autorització, en particular mitjançant la introducció d'avaluacions comparatives.
- Adoptar una estratègia temàtica comunitària sobre l'ús sostenible dels plaguicides, que probablement inclourà, entre d'altres, els elements següents:
 - minimitzar el risc derivat de l'ús de plaguicides, relacionat principalment amb la toxicitat de les substàncies, i fer-ne el seguiment corresponent;
 - efectuar un millor control de l'ús i la distribució de plaguicides;
 - substituir les substàncies actives més perilloses per d'altres de més segures, incloses les alternatives no químiques;
 - augmentar la conscienciació i la formació dels usuaris;
 - fomentar l'adopció de tècniques agrícoles amb un ús baix o nul de plaguicides i l'ús de tècniques de lluita biològica integrada - IPM (Integrated Pest Management);
 - fomentar la introducció d'incentius fiscals per reduir l'ús dels plaguicides més perillosos, com ara un impost sobre els plaguicides;
 - lligar la concessió dels Fons de Desenvolupament Rural a l'adopció del codi de Bones Pràctiques en l'ús dels plaguicides.
- Ratificar el Conveni de Rotterdam sobre el procediment d'informació i consentiment previ - PIC (Prior Informed Consent) relatiu al comerç internacional de certs plaguicides i productes químics perillosos.
- Modificar el Reglament (2455/92) del Consell, relatiu a l'exportació i importació de determinats productes químics perillosos, a fi d'ajustar-lo al Conveni de Rotterdam i de millorar alguns dels seus mecanismes procedimentals, així com la informació als països en desenvolupament.
- Desenvolupar i implantar plenament els programes comunitaris destinats a millorar la gestió dels productes químics i els plaguicides als països en desenvolupament i candidats a l'adhesió, inclosa l'eliminació de les existències de plaguicides obsolets.
- Donar suport a la investigació sobre la reducció i l'ús sostenible dels plaguicides.

5.6 Garantir l'ús sostenible i l'alta qualitat dels recursos hídrics

El problema

En les dues o tres últimes dècades, s'han dut a terme millores significatives en nombrosos aspectes de la qualitat de l'aigua, però les dades i les previsions actuals indiquen que encara ens enfrontem a determinats problemes i tendències negatives, com, per exemple, la contaminació de les aigües subterrànies pels plaguicides i els nitrats a causa de les activitats agrícoles. I, malgrat que la qualitat de les aigües de bany a les costes hagi millorat gradualment, encara queda camí per recórrer en molts llocs.

L'extracció i el consum globals de recursos hídrics en la UE són actualment sostenibles a llarg termini. Això no obstant, algunes regions han de fer front a tendències insostenibles, especialment a l'Europa meridional. Els tres principals usuaris d'aigua són l'agricultura, la indústria i el sector residencial. L'eficiència en el consum d'aigua ha millorat notablement en nombroses indústries, però els progressos pel que fa al consum agrícola i domèstic han estat lents.

Objectiu

Assolir uns nivells de qualitat de l'aigua que no comportin impactes ni riscos inacceptables per a la salut de les persones i el medi ambient, i garantir que el ritme d'explotació dels recursos hídrics sigui sostenible a llarg termini.

Estratègia

Una bona part de les polítiques, la legislació i les normes necessàries per aconseguir els nostres objectius de qualitat i ús de l'aigua ja s'han establert. El principal repte és garantir la implantació íntegra i adient de la legislació en vigor i aconseguir la integració dels objectius comunitaris de qualitat de l'aigua en les altres polítiques sectorials, com ara l'agricultura, la indústria i la política regional. Cal així mateix actualitzar determinats textos legislatius com ara la Directiva sobre les aigües de bany ³¹ per tenir en compte noves proves científiques i avenços tecnològics. Els estats membres han de prendre així mateix mesures per garantir que aquests elements s'integren en les decisions locals sobre planificació i ús del sòl. La implantació de la Directiva sobre nitrats ³² requereix esforços suplementaris per part dels estats membres.

Recentment, la Comunitat ha adoptat una nova Directiva marc de l'aigua ³³ que estén la protecció de la capa freàtica a totes les aigües i fixa un objectiu jurídicament vinculant de "bon estat" d'aquestes aigües. La Directiva obliga així mateix els estats membres a utilitzar la tarifació dels serveis relatius a l'aigua com un instrument eficaç per fomentar-ne la conservació. Això permetria reflectir els costos ambientals de l'aigua en el seu preu. En reconèixer que la gestió de l'aigua i la qualitat han de respondre a les condicions i necessitats locals, que variaran d'una regió a una altra, la Directiva marc de l'aigua

³¹ Directiva 76/160/CEE del Consell, de 8 de desembre de 1975, relativa a la qualitat de les aigües de bany, DOCE L 31, 05.2.76, pàg. 1-7, modificada per la Directiva 90/656/CEE del Consell, de 4 de desembre de 1990, DOCE L 353, 17.12.1990, i la Directiva 91/692/CEE del Consell, de 23 de desembre de 1991, DOCE L 377, 31.12.1991.

³² Directiva 91/676/CEE del Consell, de 12 de desembre de 1991, relativa a la protecció de les aigües contra la contaminació produïda per nitrats utilitzats en l'agricultura, DOCE L 375, 31.12.1991, pàg. 1-8.

³³ Directiva 2000/.../CE del Parlament Europeu i del Consell, per la qual s'estableix un marc comunitari d'actuació en l'àmbit de la política d'aigües.

emfasitza la necessitat que els agents als diferents nivells assumeixin les seves responsabilitats. Per exemple, les autoritats nacionals, regionals i locals han d'introduir, entre d'altres qüestions, mesures per millorar l'eficiència en el consum d'aigua i fomentar els canvis necessaris en les pràctiques agrícoles per protegir els recursos hídrics i la seva qualitat. La implantació adient de la Directiva marc portarà a noves millores importants de la qualitat de les nostres aigües superficials i els nostres aqüífers.

Els programes comunitaris d'investigació poden ajudar a desenvolupar tecnologies avançades, millors pràctiques de gestió i metodologies i instruments per donar suport a la legislació sobre l'aigua.

Accions

- Garantir la plena i adient implantació de la Directiva marc de l'aigua.
- Garantir la plena i adient implantació de la Directiva sobre nitrats a fi d'acabar amb l'eutrofització dels llacs, rius i mars de la Comunitat i de limitar l'impacte sobre els aqüífers més enllà dels límits previstos per la Directiva de l'aigua potable.
- Eliminar progressivament els abocaments de determinades substàncies perilloses en les aigües comunitàries, en els terminis fixats per la Directiva marc de l'aigua (és a dir, com a molt tard l'any 2020).
- Revisar la Directiva de les aigües de bany.
- Integrar la Directiva marc de l'aigua i les altres polítiques relatives a la qualitat de l'aigua en qualsevol nou desenvolupament de la Política Agrícola Comuna i de la Política de Desenvolupament Regional de la Comunitat.

5.7 Contaminació atmosfèrica

El problema

La legislació comunitària, per exemple sobre emissions produïdes per les centrals elèctriques, les instal·lacions industrials i els vehicles de motor, ha permès millorar considerablement la qualitat de l'aire en els últims anys, i en la dècada actual es preveu aconseguir nous avenços. Això no obstant, persisteixen els problemes en relació amb determinats contaminants, com les partícules en suspensió i l'ozó troposfèric, que afecten la salut de nombrosos ciutadans cada any i que obliguen a prendre noves mesures específiques. Els problemes es concentren en zones i ciutats concretes a causa de la concentració de fonts de contaminació (climatització dels edificis, transports i indústries), i de condicions climàtiques i geogràfiques. En aquests casos, la responsabilitat de prendre les mesures necessàries per reduir les emissions recau de ple en les autoritats locals i regionals pertinents.

Si bé les tendències globals de la qualitat de l'aire són encoratjadores, cal mantenir els esforços i la vigilància perquè aquesta millora continuï en la bona direcció, com, per exemple, en el cas de l'acidificació.

Objectiu

Assolir nivells de qualitat de l'aire que no comportin riscos o impactes inacceptables per a la salut de les persones i el medi ambient.

Estratègia

La Comunitat actua en nombrosos àmbits per reduir l'exposició a la contaminació atmosfèrica: mitjançant la legislació comunitària, mitjançant els treballs que es duen a terme a escala internacional per reduir la contaminació transfronterera, mitjançant la col·laboració amb els sectors responsables de la contaminació atmosfèrica i amb les autoritats nacionals i regionals i les ONG, i mitjançant la investigació.

En el curs dels 10 pròxims anys, se centrarà en:

- **la implantació:** garantir el compliment de les noves normes sobre qualitat de l'aire, que inclouen les partícules, el diòxid de sofre, el diòxid de nitrogen, el monòxid de carboni, els metalls pesants i els hidrocarburs aromàtics com ara el benzè, d'aquí a 2005 i 2010, respectivament, i també de les normes per als vehicles i les fonts fixes de contaminació;
- **la coherència:** crear un marc complet, integrat i coherent per a tota la normativa sobre l'aire i les iniciatives polítiques connexes, amb el títol Un aire net per a Europa - CAFE (Clean Air for Europe).

Pel que fa a la **contaminació de l'aire a l'interior dels edificis**, cal reexaminar les certes actuals i millorar la investigació i la informació per comprendre millor el problema, establir les prioritats i avaluar la necessitat de prendre mesures a escala comunitària. Part del problema de la qualitat de l'aire en l'interior dels edificis connecta amb la qualitat de l'aire exterior, que serà objecte de les mesures esmentades anteriorment. Però aquest problema està també relacionat amb l'alliberament de substàncies químiques utilitzades en productes com ara moquetes, coles, pintures i d'altres materials de construcció. A mesura que els problemes i les prioritats esdevinguin més clars, caldrà, per exemple, integrar aquesta problemàtica en les iniciatives de la Comissió i dels estats membres sobre la Política Integrada de Productes i la Política Comunitària sobre Productes Químics revisada.

Accions

- Revisar, la Comissió, els programes de qualitat de l'aire dels estats membres establerts en virtut de la normativa comunitària a fi de garantir-ne l'eficàcia.
- Millorar la vigilància, els indicadors i la informació al públic referent a la qualitat de l'aire i les seves causes.
- Desenvolupar una estratègia temàtica sobre la contaminació atmosfèrica (CAFE), els elements principals de la qual són els següents:

- determinar les llacunes i prioritats d'acció complementària (especialment referent a les partícules, la boira fotoquímica i els òxids de nitrogen), tenint en compte els riscos per als grups vulnerables;
 - revisar i, si cal, actualitzar les normes de qualitat de l'aire actuals i els llindars d'emissió nacionals (parant una atenció especial als grups vulnerables);
 - millorar els sistemes de recollida d'informació, modelització i previsió.
- Realitzar estudis i investigació sobre la qualitat de l'aire a l'interior dels edificis i sobre les seves repercussions en la salut de les persones, a fi d'establir prioritats i d'avaluar la necessitat d'establir una estratègia i un pla d'actuació comunitaris per tractar aquest problema.

5.8 Reduir la contaminació acústica a nivells acceptables

El problema

A Europa, el soroll representa un problema creixent que es calcula que afecta la salut i la qualitat de vida d'almenys el 25% de la població de la Unió. El soroll agreuja l'estrès, pertorba el son i pot incrementar els riscos de malaltia cardíaca. Aquest problema té relació en gran part amb el transport i les activitats de construcció, i en particular amb la circulació d'automòbils, camions i avions, i el funcionament de vehicles i maquinària de construcció.

Objectius i fites

Aconseguir la reducció del nombre de persones exposades de manera regular i prolongada a nivells sonors elevats, que es calcula que és de 100 milions de persones l'any 2000, en un 10% d'aquí a l'any 2010 i en un 20% d'aquí a l'any 2020.

Estratègia

Fins ara, les iniciatives comunitàries per reduir la contaminació sonora s'han centrat a establir valors límit d'emissió acústica per a determinats tipus d'equips, en particular els generadors elèctrics, les talladores de gespa i els vehicles de motor. No obstant això, si bé aquestes mesures són una important contribució per resoldre el problema, el repte principal consisteix a trobar solucions a la contaminació sonora causada pel transport en general, i en particular el transport per carretera i l'aeri.

Més que imposar als estats membres objectius de reducció del soroll, l'estratègia de la Comissió és concretar accions que puguin reduir els nivells de soroll a escala local i desenvolupar mesures polítiques que encoratgin aquestes accions. Com a primer pas del calendari del programa, la Comunitat ha d'adoptar i implantar legislació sobre l'avaluació de la contaminació sonora, els principals elements de la qual són l'harmonització dels indicadors per disposar d'uns conceptes i una terminologia comuns sobre el soroll; i l'obligació d'elaborar mapes de soroll i d'establir-ne objectius en les decisions de planificació local. La informació sobre el soroll ha de posar-se a disposició del públic.

Allà on calgui, la Comunitat reexaminarà i establirà valors límit d'emissió acústica per a diferents tipus de vehicles, maquinària i altres productes.

Acció

- Adoptar i implantar la Directiva comunitària sobre soroll proposada per la Comissió.

6. ÚS SOSTENIBLE DELS RECURSOS NATURALS I GESTIÓ DELS RESIDUS

6.1 Eficiència i gestió dels recursos

6.1.1 El problema

Els recursos del planeta, en particular els recursos naturals i renovables com el sòl, l'aigua, l'aire, la fusta, la biodiversitat i les poblacions de peixos, es veuen sotmesos a una forta pressió conforme la població mundial augmenta i els models actuals de desenvolupament econòmic deriven en un increment de la demanda d'aquests recursos. Hi ha cada vegada més proves que la capacitat de càrrega del medi ambient s'està superant en diversos fronts. La demanda actual d'aigua dolça supera sovint el ritme de renovació en moltes parts del món. Així mateix, moltes zones del món pateixen desertització, desforestació i degradació dels sòls en proporcions alarmants.

Alguns indicadors de la pressió creixent de l'activitat humana sobre els recursos mundials

Indicador	Unitats	1950	1972	1997
Població	(en miliards de persones)	2,5	3,8	5,8
Megaciutats	(ciutats de més de 8 milions de persones)	2	9	25
Aliments	(producció mitjana per dia, en calories/persones)	1.980	2.450	2.770
Pesca	(captura anual en milions de tones)	19	58	91
Consum d'aigua	(consum d'aigua anual en milions de tones)	1.300	2.600	4.200
Vehicles	(milions de vehicles en circulació)	70,3	279,5	6291
Ús de fertilitzants	(milions de tones)	36,52	83,7	140,33
Coberta de bosc humit	(índex de la cobertura forestal 1950 = 100)	100	85	70
Elefants	(milions d'animals)	6,0	2,0	0,6

Notes:

1. dades de 1994
2. dades de 1961
3. dades de 1994

Font: World Resources Institute

L'ús de **recursos no renovables** com els metalls, els minerals i els hidrocarburs, i la generació de residus que duu associada, comporten nombrosos impactes sobre el medi ambient i la salut humana. El consum de recursos no renovables limitats ens posa així mateix davant del dilema moral de decidir la quantitat de recursos que podem utilitzar avui i la quantitat que hem de deixar a les futures generacions, però aquesta qüestió no és estrictament de caràcter ambiental i és millor tractar-la dins d'una estratègia més àmplia de desenvolupament sostenible.

6.1.2 Objectius

Vetllar perquè el consum de recursos renovables i no renovables, i l'impacte que duen associat, no superin la capacitat de càrrega del medi ambient, i dissociar l'ús dels recursos del creixement econòmic mitjançant la millora significativa en l'eficiència dels recursos, la desmaterialització de l'economia i la prevenció dels residus.

6.1.3 Estratègia

Gran part de l'actual marc polític ambiental comunitari s'ha establert precisament per limitar els impactes sobre el medi ambient i la salut sorgits de l'ús dels recursos naturals, com ara les mesures comunitàries destinades a millorar l'eficiència energètica dels recursos emprats, i l'ús sostenible de l'aigua i el sòl. Pel que fa als recursos no renovables, la situació és diferent. Malgrat que diverses polítiques els afecten indirectament, la Comunitat manca d'una política coherent centrada a dissociar de manera global l'ús dels recursos del creixement econòmic.

D'antuvi, la Comunitat ha de desenvolupar una estratègia temàtica sobre l'ús sostenible dels recursos, en particular dels no renovables, amb l'aproximació bàsica següent:

- establir un marc analític coherent que permeti definir criteris per fixar prioritats i emprendre l'anàlisi i la recollida de dades necessàries per determinar els recursos en una situació més preocupant. Aquests criteris hauran d'orientar qüestions com si els danys causats al medi ambient per l'ús d'un recurs concret amenacen de ser a llarg termini i irreversibles, si les futures generacions disposaran de substituïts, etc.;
- definir i implantar mesures polítiques específiques que permetin de reduir el consum d'aquests recursos, per exemple mitjançant canvis en la demanda, la millora de l'eficiència del seu ús, la prevenció del malbaratament i l'augment dels percentatges en què es reciclen i tornen al cicle econòmic un cop usats.

Entre les mesures que podrien figurar en una estratègia temàtica, cal esmentar:

- La investigació i el desenvolupament tecnològic de productes i processos de fabricació que consumeixin menys recursos.
- Programes de foment de les millors pràctiques destinats a les empreses.
- El trasllat de la càrrega fiscal a l'ús dels recursos naturals, la creació d'un impost sobre les matèries primeres i l'ús d'altres instruments econòmics, com ara el comerç dels drets d'emissió, per encoratjar les empreses a adoptar tecnologies, productes i serveis que facin un ús eficient dels recursos.
- Eliminació dels subsidis que fomenten l'ús excessiu de recursos.
- Integració de consideracions d'ús eficient dels recursos en la política integrada sobre productes (IPP), sistemes d'etiquetatge ecològic, polítiques ecològiques de contractació pública, i informes ambientals.

La reducció de l'ús i la millora de l'eficiència amb què l'economia i la societat utilitzen els recursos obligarà les diferents administracions a emprendre actuacions en els diferents sectors de l'economia. Cal ser conscient al mateix temps que la millora de l'eficiència en l'ús dels recursos augmentarà en termes generals l'eficiència econòmica i, per tant, enfortirà la competitivitat i fomentarà la innovació.

Accions

- Estratègia temàtica sobre l'ús sostenible dels recursos.

6.2 Prevenció i gestió dels residus

6.2.1 El problema

Sense iniciatives noves, es preveu que el volum dels residus generats a la Comunitat continuarà augmentant en un futur pròxim. La gestió dels residus, a més de requerir sòl valuós, allibera nombrosos contaminants a l'atmosfera, l'aigua i el sòl, incloent els gasos amb efecte d'hivernacle que emeten els abocadors i les activitats de transport de residus. A més, els residus representen sovint una pèrdua de recursos valuosos, molts dels quals són escassos i podrien recuperar-se i reciclar-se per ajudar a reduir la demanda de matèries primeres.

A mesura que la societat prospera i es fa més productiva, la demanda de productes augmenta. Si a això s'afegeix la disminució del cycle de vida dels productes, el resultat és una quantitat creixent de residus de productes que han acabat la seva vida útil i de les activitats associades d'extracció minera i fabricació. Alhora, molts productes són cada vegada més complexos i utilitzen tota una gamma de substàncies, cosa que pot agreujar els riscos que els residus presenten per a la salut de les persones i el medi ambient. És clar que, si la societat segueix les pautes actuals de consum i producció, continuaran augmentant les quantitats de residus, una part significativa dels quals continuarà sent perillosa.

La falta de dades globals en l'àmbit de la Unió Europea fa difícil avaluar si els impactes ambientals associats a la gestió dels residus milloren o es deterioren. Les noves instal·lacions de tractament de residus compleixen normes de funcionament extremadament exigents que permeten reduir notablement les emissions i els riscos. No obstant això, una gran part dels residus continuen transportant-se a instal·lacions més antigues i no tan ben gestionades, cosa que s'explica en part per la incapacitat dels estats membres d'implantar de manera adient la legislació comunitària sobre residus. Els impactes de la gestió i el transport dels residus són, per tant, encara problemàtics en moltes zones de la Comunitat.

6.2.2 Objectius i fites

Objectius

- Dissociar la producció dels residus del creixement econòmic i aconseguir una reducció significativa global del volum de residus generats mitjançant millors iniciatives de prevenció dels residus, una eficiència millor dels recursos i un canvi envers pautes de consum més sostenibles.

Pel que fa als residus que continuen generant-se, aconseguir una situació en què:

- els residus no siguin perillosos o, almenys, presentin riscos molt baixos per al medi ambient i la salut;

- la majoria dels residus es reintrodueixi en el cicle econòmic, especialment mitjançant el reciclatge, o es torni al medi ambient en una forma útil (per exemple, compost) o innòcua;
- les quantitats de residus que encara necessitin ser eliminades definitivament es redueixin al mínim absolut i siguin disposades o destruïdes amb tota seguretat;
- els residus es tractin tan a prop com sigui possible del lloc en què es generin.

Fites

Dins d'una estratègia general de prevenció dels residus i d'un major reciclatge, aconseguir abans que finalitzi el programa una reducció significativa de la quantitat de residus amb destinació a disposició final i dels volums de residus perillosos generats.

- Reduir la quantitat de residus destinats a disposició final en un 20% d'aquí a 2010 i en un 50% d'aquí a 2050, en comparació amb les xifres de 2000.
- Reduir els volums de residus perillosos generats en un 20% d'aquí a 2010 i en un 50% d'aquí a 2020, en comparació amb les xifres de 2000.

6.2.3 Estratègia

L'estratègia comunitària en política de gestió dels residus es basa en el principi fonamental de la distinció jeràrquica dels residus que dóna preferència en primer lloc a la prevenció, seguidament a la recuperació dels residus (que inclou la seva reutilització i reciclatge i la recuperació d'energia, i que dóna preferència a la recuperació material), i, finalment, a la disposició dels residus (que inclou la incineració sense recuperació energètica i l'abocament). L'estructura actual de la política i la legislació comunitàries sobre residus comprèn tres elements principals:

- (i) un marc legal que defineix els residus, les autoritzacions d'emplaçament, el control dels trasllats de residus, etc.;
- (ii) una legislació que estableix les normes de funcionament de les instal·lacions de tractament dels residus, com ara els abocadors i les incineradores;
- (iii) una normativa adreçada a corrents específics de residus prioritaris, com ara els vehicles fora d'ús, la finalitat principal de la qual és augmentar el percentatge de recuperació i, en particular, el reciclatge, i reduir la perillositat d'aquests residus.

Aquest ordenament té el suport de mesures legals per millorar la disponibilitat d'indicadors i estadístiques a fi de mesurar el progrés cap a una gestió millor dels residus i dels recursos.

La majoria dels estats membres i el Parlament Europeu donen un suport ferm a aquesta aproximació, que continuarà sent un element bàsic de l'estratègia de la Comissió pel

que fa a la gestió dels residus. Es parlarà una atenció especial a la millora de la implantació de les mesures existents per part dels estats membres.

Ja que sovint recau en les autoritats locals implantar les obligacions de la normativa comunitària sobre els residus, la Comissió té també la intenció de millorar la seva participació en l'elaboració de la legislació i l'assistència que els presta per a l'intercanvi d'experiències i les millors pràctiques en aquest àmbit.

Als països candidats a l'adhesió, l'increment del consum i la modificació dels sistemes de vida propicien d'exercir una pressió creixent sobre uns sistemes i una infraestructura de gestió dels residus en una situació límit. Així doncs, a més de millorar els sistemes de gestió de residus existents, es donarà prioritat a la inversió en iniciatives i infraestructura de prevenció i reciclatge dels residus.

Prevenir la generació de residus: reduir-ne el volum i la perillositat

Si bé l'estratègia esmentada anteriorment ha servit per millorar les normes de gestió dels residus, fins al moment no ha aconseguit de reduir l'allau creixent de residus. Ara cal centrar-se en la prevenció dels residus, tant quantitativa (de volum) com qualitativa (de perillositat). Per als responsables polítics, aquest és un dels aspectes més problemàtics en matèria de residus, ja que obliga a dissociar la generació de residus del creixement econòmic.

La prevenció dels residus va molt lligada a millorar l'eficiència dels recursos, incidir en les pautes de consum i reduir la generació de residus associada als productes a través del cicle de vida de la producció, l'ús i el punt on el producte esdevé ell mateix un residu. Per tant, les accions per prevenir els residus s'han de dur a terme primerament i principalment a la font. Això significa, d'una banda, que s'han de trobar maneres de prolongar la vida útil dels productes, usar-hi menys recursos i canviar a processos de producció més nets i menys malbaratadors, i, d'altra banda, influir en la tria i la demanda en el mercat a favor de productes i serveis menys malbaratadors. Això pot ser una part crucial en l'estratègia temàtica prevista per a la gestió dels recursos, en la política integrada sobre productes i, pel que fa als residus perillosos, en la política comunitària sobre productes químics.

Mes concretament, això implica:

- Identificar les substàncies perilloses més problemàtiques en els diferents corrents de residus i fomentar-ne la substitució per d'altres menys perilloses, o per models de productes alternatius sempre que sigui factible, i, si no ho és, centrar-se a establir sistemes de circuit tancat en què el productor sigui responsable de la recollida, el tractament i el reciclatge dels residus de manera que es redueixin al mínim els riscos i els impactes sobre el medi ambient.
- Integrar els objectius i les prioritats en matèria de prevenció dels residus en la política integrada sobre productes (IPP) de la Comunitat a fi de determinar i implantar solucions per reduir el contingut de substàncies perilloses als productes, prolongar-ne la vida útil i facilitar-ne el reciclatge i recondicionament, etc.

- Fomentar l'ús d'instruments econòmics com ara els impostos ecològics sobre els productes i processos que consumeixen més recursos i generen més residus.
- Quan sigui eficaç, responsabilitzar els fabricants dels seus productes quan aquests esdevenen residus.
- Influir en la demanda del consumidor a favor de productes i processos que generin menys residus, especialment mitjançant polítiques ambientaltitzades de contractació pública, etiquetes ecològiques, campanyes d'informació i d'altres eines.
- Dur a terme un estudi que ajudi a identificar els corrents de residus més problemàtics i perillosos generats pels diferents sectors productius (per exemple, la mineria, la producció d'energia, la indústria manufacturera, la construcció, l'agricultura, etc.), i treballar en associació amb els sectors afectats a fi de trobar solucions per reduir i eliminar aquests corrents residuals. Les solucions poden ser el cofinançament de la investigació i el desenvolupament de tecnologies de fabricació més netes i innovadores, i el foment de la difusió de les millors tecnologies i pràctiques.

Accions

Integrar els objectius i criteris relatius a la prevenció dels residus en la política integrada sobre productes de la Comunitat i en l'estratègia comunitària sobre els productes químics.

Fomentar el reciclatge

D'acord amb la jerarquia dels residus, els residus que no es puguin evitar han de recuperar-se tant com sigui possible, preferentment mitjançant el reciclatge. Això ajuda a reduir la demanda social de matèries primeres, i també augmenta la conscienciació dels ciutadans sobre les implicacions de les seves decisions com a consumidors pel que fa als residus, cosa que sovint comporta una major demanda de productes i sistemes d'envasatge menys malbaratadors.

L'estratègia de reciclatge comunitària s'ha centrat en els corrents de residus prioritaris, com ara els residus d'envasos i els vehicles fora d'ús, i a establir una legislació que fixa objectius de reciclatge per als estats membres. L'estratègia ha posat èmfasi a responsabilitzar els productors de la gestió dels seus productes quan aquests esdevenen residus i a reduir el contingut de substàncies perilloses en els productes. L'experiència adquirida en la implantació d'aquesta normativa suggereix que cal establir una política coherent a escala comunitària per fomentar el reciclatge en general que tingui en compte els diferents impactes ambientals, i fins i tot el manteniment d'un equilibri global, així com els aspectes econòmics i socials de la problemàtica dels residus.

L'objectiu d'aquesta estratègia és recuperar i reciclar els residus en nivells que tinguin sentit, és a dir, en la mesura que el reciclatge representa un benefici net per al medi ambient i és econòmicament i tècnicament factible.

Accions

- Revisió de la Directiva sobre els llots de depuradora.
- Recomanació sobre els residus de construcció i demolició.
- Una iniciativa legislativa sobre els residus biodegradables.
- Una estratègia temàtica sobre el reciclatge dels residus que inclogui els tipus d'accions següents:
 - identificar quins residus han de reciclar-se prioritàriament atenent criteris lligats a les prioritats en la gestió dels recursos, els resultats d'estudis que identifiquin quan reciclar productes comporta un benefici net per al medi ambient, i la facilitat i el cost de reciclar els residus;
 - formular polítiques i mesures que garanteixin la recollida i el reciclatge d'aquests corrents prioritaris de residus, i que incloguin objectius de reciclatge indicatius i sistemes de vigilància per resseguir i comparar els progressos dels estats membres;
 - determinar polítiques i instruments de foment de la creació de mercats per als materials reciclats.

7. LA UNIÓ EUROPEA AL MÓN

7.1 Una Unió Europea ampliada

Les actuacions esbossades en aquest Programa s'aplicaran a una Unió Europea ampliada. En el decurs del Programa, l'adhesió dels nous membres alterarà el perfil de la Unió Europea. L'ampliació de la Unió de 15 a 28 o més estats comportarà la incorporació de, com a mínim, 170 milions d'habitants més, l'increment del territori comunitari en un 58% i un conjunt únic de problemes i d'actius ambientals.

Pel que fa als deu estats candidats de l'Europa central i oriental, gran part de llur entorn natural roman intacte, i compta amb zones de boscos antics. L'agricultura tendeix a ser extensiva i acull una gran biodiversitat. A l'altre extrem, hi ha antigues instal·lacions militars o centres industrials pregonament contaminats i que requereixen grans esforços de neteja.

La Unió Europea té la legislació ambiental més avançada i exhaustiva del món. En adoptar i implantar aquesta legislació, els països candidats no només compliran condicions més àmplies per entrar a la Unió Europea, sinó que es beneficiaran a llarg termini d'un medi ambient més net i saludable. El reconeixement d'aquests beneficis ha quedat patent en la decisió dels països candidats d'adherir-se a l'Agència Europea del Medi Ambient abans de la seva incorporació a la Unió Europea.

La prioritat fonamental continua sent la plena implantació de la legislació, per a la qual cosa caldran unes administracions fortes i ben equipades. Tanmateix, sovint serà essencial fixar prioritats. Caldrà disposar de finançament comunitari per ajudar a implantar directives que impliquin costos elevats, per exemple, sobre instal·lacions de depuració d'aigües residuals. La Comunitat ha de garantir que aquest finançament s'adequa a les circumstàncies i necessitats locals: solucions diferents s'adaptin a països, regions i localitats diferents. La plena implantació de les normes ambientals i sanitàries comunitàries és la principal tasca a què han de fer front els països candidats.

Per guiar aquest procés de plena implantació, amb el temps, del cabal ambiental comunitari en els països candidats, la transposició del cabal ambiental comunitari en les legislacions nacionals s'ha d'haver completat en el moment de la incorporació. Ha de donar-se la prioritat deguda a la implantació de les directives marc, així com de les directives de caire horitzontal.

Els principals problemes, més enllà de la implantació de la legislació ambiental comunitària, se centren en la integració del medi ambient en les àrees econòmica i social. Els principals reptes són els següents:

El desenvolupament econòmic sostenible

La renovació i la reestructuració econòmiques dels països candidats donen l'oportunitat d'aconseguir un creixement econòmic basat en tecnologies noves i més netes i en la millora de la gestió ambiental. Moltes de les empreses orientades a l'exportació i establertes en els països candidats veuen ja la gestió ambiental com un element clau de la competitivitat. Cal encoratjar aquesta tendència. Les societats dels països de pròxima incorporació tenen una oportunitat de construir comunitats que siguin sostenibles,

agradables i pròsperes. Serà especialment important demostrar als responsables polítics els beneficis potencials d'un medi ambient sa, fins i tot en termes de recursos i finances. Organitzacions com el Centre Regional per al Medi Ambient poden exercir un paper útil en aquest sentit. A la pràctica, la clau serà usar avaluacions ambientals estratègiques i incorporar polítiques i objectius ambientals rellevants a altres departaments.

El transport públic: un patrimoni que ha de protegir-se

Actualment, hi ha un millor equilibri entre el transport públic i privat als països candidats que en la Unió Europea. D'altra banda, estan apareixent ja problemes de falta d'inversió en els sistemes de transport públic de l'Europa central i oriental. Serà molt important donar suport a les alternatives al transport per carretera en el futur. La Comunitat pot marcar el camí mitjançant la forma que adopti el suport econòmic en transport, com ja ocorre, per exemple, amb els projectes ferroviaris. El transport per carretera ha de planificar-se de manera curosa perquè els nous desenvolupaments no danyin ni les viles i les ciutats, ni la natura i la vida salvatge. A la Comunitat es duen a terme iniciatives per fomentar el transport de mercaderies per ferrocarril, la utilització de les vies fluvials navegables i, més en general, el transport combinat, cosa que ha de reproduir-se en els països de pròxima adhesió.

Un desenvolupament planificat

Cal encoratjar la planificació urbanística als països candidats perquè pugui controlar-se millor l'expansió de les ciutats i aquesta no es faci a costa del medi ambient. A la pràctica, això significa parar atenció a la renovació urbana en comptes de construir en zones noves de l'entorn natural obert.

Sensibilització

La protesta ambiental era un tret de la resistència als antics règims dels països candidats de l'Europa central i oriental. Cal bastir aquesta consciència fent explícit que medi ambient i desenvolupament econòmic no s'exclouen mútuament. Encara més, el missatge que s'ha de transmetre és que els països candidats tenen l'oportunitat de construir una societat pròspera i moderna que mantingui uns paisatges i un entorn rural no degradats. De tota manera, les activitats de sensibilització no han de negligir els joves, que poden ser una força en favor d'un canvi positiu cap a l'ambientalització en el futur.

Accions

- Ampli diàleg amb les administracions dels països candidats sobre el desenvolupament sostenible.
- Cooperació amb les ONG ambientals i les empreses dels països candidats per incrementar la sensibilització.

7.2 Contribuir a resoldre problemes internacionals

La globalització econòmica implica que la necessitat d'actuar sobre el medi ambient a escala internacional és encara més urgent que fa pocs anys. La globalització afecta les persones i la política en gairebé tots els països. Les mercaderies, els serveis, els diners,

la informació i les persones viatgen arreu del món. La globalització té conseqüències ambientals significatives i requereix noves respostes polítiques.

Com a europeus i com a part d'algunes de les societats més pròsperes del món, som molt conscients del nostre paper i les nostres responsabilitats a escala internacional. D'una banda, contribuïm de manera destacada als problemes ambientals del món, per exemple amb les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle, i consumim una part majoritària, alguns dirien una part injusta, dels recursos renovables i no renovables, com els minerals, el peix i la fusta. D'altra banda, Europa ha tingut un paper destacat en la cooperació i l'actuació internacionals per protegir el medi ambient. Aquesta cooperació ha d'ampliar-se a la recerca d'un major consens internacional, i contribuir així a evitar conflictes comercials i a fer que guanyi acceptació una estratègia basada en el principi de precaució, quan calgui.

La interdependència entre els països duu aparellada la necessitat de crear formes d'associació mundial. En el futur, a mesura que els països en desenvolupament exerceixin una pressió major sobre el medi ambient, caldrà establir normes ambientals rigoroses. Està demostrat que les normes laxes són companyes de la pobresa. La millora ambiental complementa el desenvolupament econòmic reeixit, però els països en desenvolupament necessitaran eines i recursos per augmentar la seva productivitat i millorar els mètodes de producció. En aquest sentit, el comerç i la inversió estrangera poden exercir un paper positiu. Els ciutadans dels països en desenvolupament han de comprendre que hi ha una relació positiva entre desenvolupament, qualitat del medi ambient i nivell de vida.

Objectius

Integrar les preocupacions i els objectius ambientals en tots els aspectes de les relacions exteriors de la Unió Europea.

Assumir seriosament, les organitzacions internacionals, el medi ambient i aportar-hi els recursos adequats.

Implantar els convenis internacionals, especialment sobre el clima, la biodiversitat, els productes químics i la desertificació.

Assistència per protegir el medi ambient als països veïns

La Comunitat ha de treballar amb els països veïns per millorar la consciència ambiental entre els polítics i el públic, i per contribuir a garantir l'execució, tant en la Unió Europea com en els seus veïns, d'actuacions de protecció ambiental.

Accions

- Establir un sòlid pilar ambiental en l'Associació Euro-Med i el Programa Tacis que cobreix els nous estats independents de l'antiga Unió Soviètica.
- Establir el desenvolupament sostenible com un dels objectius de la Zona Euromediterrània de Lliure Comerç - MFTA (Euro-Mediterranean Free-Trade Area) en desenvolupament.

Integrar el medi ambient en les polítiques exteriors de la Unió Europea

Les consideracions ambientals han d'incorporar-se com un dels principis rectors de les relacions exteriors de la UE, i, en particular:

La política de desenvolupament ha de continuar donant suport a la gestió sostenible de l'aigua, el sòl i els boscos, l'accés als recursos i la seva possessió, l'accés a l'energia sostenible i la interacció entre salut, pobresa i medi ambient urbà.

La política comercial, a escala multilateral i també en tots els acords regionals i bilaterals, ha de donar suport a la protecció ambiental. El comerç, els fluxos d'inversió internacionals i els crèdits a l'exportació han d'esdevenir factors més positius en pro de la protecció ambiental i el desenvolupament sostenible.

La protecció ambiental ha de formar part de les polítiques globals de la UE sobre prevenció i resolució de conflictes, inclosa la Política Exterior i de Seguretat Comuna. Aquest enfocament ha de centrar-se inicialment en l'ús de l'aigua i del sòl.

Acció

- La Comissió i els estats membres han de garantir que la protecció ambiental s'incorpori prioritàriament en el desenvolupament i la cooperació sobre polítiques exteriors, i encoratjar la posada en comú de les millors pràctiques.
- S'han de continuar desenvolupant metodologies i criteris per dur a terme avaluacions d'impacte sobre sostenibilitat en tots els acords comercials bilaterals i multilaterals.
- Han de mantenir-se els esforços per fomentar pràctiques ambientals adequades en relació amb la inversió estrangera directa i els crèdits a l'exportació.

Enfortiment de la governança ambiental internacional

S'han de reforçar els actuals organismes internacionals que s'ocupen de qüestions ambientals per dotar-los de més pes i influència, i fer-los més eficients. Això significa:

- enfortir el marc institucional internacional, especialment el Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient (PNUMA), a curt termini, i garantir una millor coordinació de les institucions ambientals, inclosa la millora de la coordinació entre convenis mitjançant la ubicació conjunta de secretaries i de mecanismes de finançament i execució;
- aconseguir finançament i major atenció política;
- posar èmfasi, quant al desenvolupament de la legislació ambiental internacional, en la millor implantació i control dels convenis en vigor.

A llarg termini, el marc institucional ambiental mundial ha de ser capaç d'igualar el pilar institucional econòmic.

Un paper més efectiu de la Unió Europea als fòrums internacionals

La Unió Europea ha d'exercir un paper actiu als fòrums internacionals i consolidar una presència més efectiva a les organitzacions ambientals internacionals, especialment al PNUMA. Així mateix, ha de treballar per enfortir la integració de les consideracions ambientals en les activitats d'altres organismes de les Nacions Unides i en les institucions financeres internacionals. Aquesta actuació ha d'anar acompanyada d'una incidència igualment forta i unida en les conseqüents discussions sobre finançament mitjançant una millor coordinació amb els estats membres. Hi ha marge per millorar el diàleg amb tercers països, inclosos alguns dels països en desenvolupament clau, sobre problemes ambientals globals.

8. ELABORACIÓ DE POLÍTIQUES BASADA EN LA PARTICIPACIÓ I EN CONEIXEMENTS SÒLIDS

8.1 Una reglamentació millor

Fomentar la innovació mitjançant la reglamentació

La reglamentació sobre medi ambient ha estat decisiva en els èxits de la política ambiental comunitària, per exemple, en la disminució de la contaminació de les aigües i l'atmosfera. Tanmateix, les fonts de contaminació ja no es concentren en instal·lacions industrials aïllades sinó que rauen en activitats econòmiques diversificades i el comportament dels consumidors. Així, queda molt limitat el marge per resoldre aquests problemes mitjançant un simple sistema de comandament i control.

Atesa aquesta situació, les empreses tenen un paper cada vegada més important a l'hora d'assolir objectius i fites ambientals i la contaminació és un senyal d'ineficiència o de mala gestió empresarial. Les empreses que innoven intentant guanyar nous mercats o augmentar la seva competitivitat haurien d'estudiar també la manera de reduir els seus nivells de contaminació i generació de residus. Ja hi ha molts exemples d'empreses que han reeixit a modernitzar la seva manera de treballar per reciclar residus i reduir costos.

La reglamentació pot servir per estimular les empreses a innovar de manera profitosa, tant pel que fa al seu mercat com al medi ambient. La finalitat de la legislació ha de ser fixar els estàndards rigorosos que hauran d'assolir-se, però és preferible de regular resultats més que no prescriure els mitjans per assolir els objectius establerts. La reglamentació ha de ser flexible, adaptar-se a una àmplia diversitat geogràfica i econòmica, i permetre, si cal, períodes d'introducció gradual. Finalment, la reglamentació pot oferir incentius positius a les empreses que actuen millor, per exemple, a les que depassin els estàndards establerts.

En alguns casos, serà més adequat recórrer a mètodes diferents de la reglamentació i a mitjans flexibles de tractar les qüestions ambientals. Actualment, la Comissió estudia nous mètodes de governança, incloses alternatives a la reglamentació tradicional com els compromisos i acords voluntaris, que podrien millorar la capacitat d'innovar i canviar de les empreses. Això també inclou, si escau, fixar un marc regulador que estableixi objectius de política general i deixi que la indústria defineixi les mesures d'implantació de manera consensuada, en suport del marc legal ("coreglementació").

Un compromís per dur a terme un diàleg ampli i una base científica sòlida

El Programa estableix el marc estratègic i les prioritats generals per a l'actuació ambiental comunitària durant la pròxima dècada. Per millorar les oportunitats d'establir mesures viables i una reglamentació efectiva, la definició dels objectius i l'actuació política han de dur-se a terme mitjançant un diàleg obert amb tots els grups interessats.

Aquest diàleg haurà de recolzar-se en una avaluació econòmica i científica sòlida, basada en informació i dades sobre l'estat del medi ambient i les pressions i forces impulsores dels problemes ambientals. Tant com sigui possible, aquest treball ha de recolzar-se en el desenvolupament de models d'evolució i eines de predicció. Per a això, caldrà una

millora significativa de la qualitat de les dades econòmiques i ambientals, i de les avaluacions generals i de polítiques, de què es disposa ara per a la presa de decisions. L'experiència durant el període del V Programa sobre iniciatives, com ara les normes de qualitat de l'atmosfera, ha demostrat que, encara que aquest enfocament demana temps i recursos, pot aconseguir un nivell de compromís major de les parts afectades i, a més, ajuda a fixar objectius ambiciosos però realistes i assolibles. L'anàlisi de la gamma completa de possibles mesures polítiques permet elegir els instruments més efectius i determinar quin és l'equilibri correcte entre les actuacions als diferents nivells de responsabilitat: comunitari, nacional i local.

D'altra banda, els problemes ambientals a què hem de fer front avui sovint són més complexos que ara fa 20 anys; s'han fet més evidents les interrelacions i també els efectes compensatoris que presenten entre si. Per això, actuar sobre un problema pot perjudicar o afavorir la solució d'altres problemes. Les mesures han de valorar-se de manera integral per evitar efectes secundaris indesitjats.

L'anàlisi de la relació entre cost i eficàcia és un element important de les propostes ambientals, i l'experiència dels programes Auto Oil és un bon exemple de maximitzar beneficis ambientals al cost més baix possible. Aquesta anàlisi permet als responsables polítics d'optimitzar la relació entre el valor i el cost de les mesures que s'apliquin, principi que serà fonamental per a les mesures que derivin d'aquest Programa.

Ampliant el diàleg

La Comissió s'ha compromès a dur a terme una acció de govern més oberta i transparent que apropi els ciutadans europeus a les institucions comunitàries. Aquest compromís es refereix també molt especialment al procés d'elaborar polítiques, en el qual cal fer un gran esforç per garantir que tots els grups interessats tinguin l'oportunitat d'influir en la presa de decisions. Entre aquests grups, cal incloure els sectors que representen interessos econòmics, les autoritats nacionals, regionals i locals, i els grups ambientals.

Les organitzacions no governamentals (ONG) exerceixen un paper important a l'hora de canalitzar les opinions de l'home del carrer cap als responsables polítics, participen en grups d'experts o tècnics i controlen la implantació de la legislació. Aquestes organitzacions representen interessos públics amplis en el procés polític.

Accions

- El nou enfocament de la Comissió sobre planificació i política estratègica ha d'estendre un avís més ràpid a tots els grups interessats en les àrees en què la Comissió tingui previst preparar propostes.
- La Comunitat continuarà prestant suport econòmic a les ONG ambientals per facilitar la seva participació en els processos de diàleg.

El paper de la investigació

La investigació pot donar suport a la construcció de polítiques ambientals comunitàries ajudant a comprendre la naturalesa de les nostres interaccions amb el medi ambient i les seves implicacions. La complexitat del nostre entorn és tan gran que aquest coneixement resulta crític per desenvolupar polítiques efectives. La discussió sobre els temes anteriorment esmentats mostra que són una preocupació general, però alguns temes prenen una especial importància, com el canvi climàtic, la relació entre medi ambient i salut, els ecosistemes, la biodiversitat, la protecció de la gestió sostenible dels recursos naturals, i els residus. La investigació també exerceix un paper important en el desenvolupament de tecnologies i pràctiques de gestió innovadores, que continuen sent necessàries per resoldre els problemes ambientals.

La fonamentació de les propostes i decisions mitjançant un assessorament científic de la major qualitat disponible és crucial per aconseguir-ne l'acceptació de les parts interessades i evitar conflictes innecessaris amb els nostres socis comercials. En aquest sentit, l'Espai Europeu d'Investigació ofereix oportunitats que han d'explotar-se a fons. Com s'explicava en la Comunicació de la Comissió sobre l'Espai Europeu d'Investigació, els programes comunitaris d'investigació representen a l'entorn del 5% del finançament públic de la investigació a la Comunitat. Per tant, és essencial que, a més dels programes comunitaris d'investigació en aquest camp, es fomenti la coordinació dels programes nacionals d'investigació per augmentar-ne la incidència.

També serà important parar atenció a la millora de la difusió dels resultats de la investigació de manera que, d'una banda, siguin més fàcils d'utilitzar pels responsables polítics i, d'altra banda, contribueixin a millorar la comprensió del públic en general pel que fa a les qüestions ambientals.

Accions

- Dur a terme revisions bianuals dels programes d'investigació ambiental i de l'evolució de les necessitats i prioritats quant a investigació.
- Establir fòrums de parts interessades per fomentar la interacció i l'intercanvi d'informació i millors pràctiques, i per garantir una difusió efectiva dels resultats de la investigació.
- Estimular els estats membres perquè continuïn donant una alta prioritat a les qüestions ambientals en els seus programes d'investigació. Aquests programes han de coordinar-se a escala comunitària per augmentar-ne el valor afegit.
- Garantir que les qüestions ambientals continuïn figurant de manera destacada als programes comunitaris d'investigació.

8.2 Informació al servei de l'elaboració i avaluació de polítiques

Estat del medi ambient, tendències i forces impulsores

Per controlar l'èxit d'aquest Programa i, més en general, per preparar polítiques basades en informació fiable, calen uns coneixements sòlids sobre els problemes ambientals actuals, la seva distribució geogràfica i les tendències socioeconòmiques que sovint

impulsen la degradació ambiental. Això significa aplegar dades coherents i rellevants al llarg d'un període de temps i conformar una interpretació i una presentació intel·ligents d'aquestes dades. L'Agència Europea del Medi Ambient i Eurostat cobreixen aquesta funció sobre la base de la informació facilitada pels estats membres. Tanmateix, és clar que els estats membres han de prioritzar més el lliurament de les dades requerides. Les qüestions ambientals i de sostenibilitat han d'ocupar un lloc més destacat en l'agenda científica i estadística, i també cal prioritzar més d'emplenar les llacunes en les dades de partida; això contribuirà a proporcionar una visió global dels problemes ambientals. Les decisions polítiques han de tenir l'assistència d'una bona comprensió de les tendències que presenten els diferents problemes, de manera que puguin construir-se hipòtesis i models per testar l'eficàcia probable de les diferents mesures. Una bona comprensió de les tendències socioeconòmiques, que sovint són les principals forces impulsores dels problemes ambientals, també és crucial per elaborar polítiques efectives.

Mesurament dels progressos: informes, indicadors i avaluació

El mesurament dels progressos cap la consecució dels nostres objectius requereix informació sobre l'estat del medi ambient i les causes que hi ha darrere dels problemes. Cal també un sistema efectiu d'informació sobre la transposició, implantació i eficàcia de les mesures polítiques. El sistema d'informació i les dades actuals només ens donen una idea aproximada de la situació del medi ambient europeu i de les tendències socioeconòmiques connexes, i un quadre incomplet de la transposició i implantació de la legislació ambiental comunitària. Aquesta situació restringeix greument la nostra capacitat tant de fer avaluacions significatives de les nostres polítiques com de comprendre els efectes de l'activitat humana sobre el medi ambient.

La Comissió té la intenció de desenvolupar un procés d'avaluació sistemàtic per millorar les futures polítiques i la seva implantació, i per poder-ne avaluar possibles futures evolucions. Per a una avaluació a termini mitjà dels progressos obtinguts en la implantació d'aquest Programa, serà crucial poder disposar d'un conjunt complet d'indicadors.

Hem de buscar i definir conjunts clars i coherents d'indicadors que calibrin els progressos respecte a uns objectius determinats, incloent-hi indicadors del valor monetari dels impactes del deteriorament ambiental. Els indicadors també poden exercir un paper important per sensibilitzar els responsables polítics i el públic en general respecte a l'estat i les tendències dels diferents problemes. S'estan desenvolupant conjunts d'indicadors clars i coherents per calibrar els progressos respecte a objectius determinats. Un conjunt d'indicadors genèrics per a la Unió Europea proporcionaran una base per resseguir els progressos a les principals temàtiques indicades en aquest Programa. Aquests indicadors tindran el suport d'un conjunt més detallat d'indicadors de qualitat ambiental i uns conjunts centrals d'indicadors d'integració per a cada política, per exemple, el transport (en aquest camp, el treball està ja molt avançat gràcies a la iniciativa sobre el "mecanisme d'informació sobre transport i medi ambient"), l'agricultura i l'energia.

Per facilitar aquest procés, cal una revisió extensa de tot el sistema (que tracti de la situació i les tendències ambientals, la informació estadística, els requisits legals i l'avaluació de polítiques). Aquesta revisió ajudarà a determinar les necessitats prioritàries sobre dades i permetrà als estats membres concentrar els recursos en la recollida de dades prioritàries. Per exemple, la canalització i harmonització de les dades aportades per comprovar el compliment de la legislació i amb finalitats estadístiques millorarà enormement la capacitat del sistema estadístic per facilitar les dades necessàries.

Aquesta revisió cobrirà el ventall d'activitats que ens forneix les dades, els indicadors i la informació que permet seguir els progressos, a fi de revisar i millorar les nostres polítiques i predir-ne futures evolucions.

Acció

- Elaborar i publicar regularment un informe sobre indicadors ambientals genèrics.
- Preparar informes regulars sobre indicadors de l'estat del medi ambient.
- Informar regularment sobre els progressos en relació amb conjunts d'indicadors d'integració que tractin, especialment, de l'agricultura i els boscos, l'energia, la pesca i les activitats marines, el turisme, la indústria, la política regional i el transport.
- Desenvolupar indicadors epidemiològics i indicadors de costos de danys i de bases de dades rellevants sobre valoració.
- Dur a terme una revisió completa dels sistemes d'informació i de presentació d'informes a fi d'introduir un sistema més coherent i efectiu d'avaluació i presentació d'informes que incorpori informació i dades ambientals comparables i de gran qualitat.
- Donar suport als estats membres per crear sistemes adequats de recollida de dades i, especialment, per establir prioritats per optimitzar l'aprofitament de recursos pressupostaris escassos.
- Reforçar el desenvolupament de sistemes d'informació geogràfica i aplicacions de control de l'espai, inclosa la iniciativa de "Vigilància Mundial del Medi Ambient i la Seguretat" en suport de la construcció i implantació de polítiques.

8.3 Principis informadors de la construcció de polítiques ambientals comunitàries

La política ambiental comunitària pot bastir-se sobre alguns principis fermament establerts. El principi de precaució, i els principis que la contaminació ha de corregir-se a la font mateixa, qui contamina ha de pagar, i cal prioritzar l'acció preventiva estan ja consagrats en el Tractat i fonamenten bona part de la nostra legislació ambiental actual. El Tractat inclou també el principi d'integració, segons el qual totes les altres polítiques comunitàries hauran de prendre en consideració de manera completa i adequada els objectius ambientals de la Comunitat Europea quan es prenguin decisions polítiques.

A més, cal estudiar la possible aplicació sobre una base més àmplia dels plantejaments següents:

- fomentar la substitució de les substàncies perilloses per d'altres menys perilloses quan es disposi d'alternatives adequades ("substitució"), i
- responsabilitzar els productors de provar que les substàncies perilloses que utilitzen actualment i les que puguin crear i tinguin previst utilitzar no creen riscos inacceptables o innecessaris per al medi ambient i la salut humana ("inversió de la càrrega de la prova").

Proposta de DECISIÓ DEL PARLAMENT EUROPEU I DEL CONSELL per la qual s'estableix el Programa comunitari d'acció per al medi ambient 2001- 2010 (presentada per la Comissió)

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

1. INTRODUCCIÓ

L'any 1992, va engegar el 5è Programa d'acció comunitari per al medi ambient (Cap a un desenvolupament sostenible). A finals del Programa, era clar que, malgrat l'existència d'una legislació ambiental força exhaustiva, el medi ambient encara requeria molta atenció.

Aquest nou Programa d'acció té per objecte determinar les àrees en què calen noves actuacions o una nova orientació. Moltes de les conclusions i mesures proposades al V Programa continuen sent vàlides, però, en bona mesura, el problema rau en la seva implantació sobre el terreny. D'altres problemes més persistents i de resolució més difícil, com el canvi climàtic, exigeixen un esforç més concertat a escala comunitària per fer via. Aquest Programa d'acció n'estableix l'agenda i situa els reptes de la política ambiental en el context més ampli del desenvolupament sostenible, la interrelació entre progrés econòmic i medi ambient sa, la globalització i l'ampliació de la Unió Europea.

2. AVALUACIÓ GLOBAL DEL 5È PROGRAMA D'ACCIÓ COMUNITARI PER AL MEDI AMBIENT

En la revisió del 5è Programa d'acció comunitari per al medi ambient, es demanava a la Comissió que portés a terme una avaluació global dels aspectes reeixits del programa. Aquesta avaluació, basada en l'informe sobre l'estat del medi ambient de l'Agència Europea del Medi Ambient, concloïa que s'havien fet progressos en la consecució d'objectius ambientals, però que encara quedava molt per fer. L'avaluació global es va publicar com a plataforma per al debat sobre les futures prioritats ambientals.

3. CONSULTES EXTERNES

Després de la publicació de l'avaluació global, va tenir lloc una àmplia consulta a les parts interessades dels estats membres. Això va incloure 12 seminaris organitzats per les autoritats nacionals, un seminari amb representants de la indústria i les empreses, reunions i contactes amb diverses associacions no governamentals, i observacions per escrit d'organismes regionals i de persones determinades. Per facilitar aquesta consulta, es va crear una pàgina web pública.

Es va convidar també els països candidats a adherir-se a la Unió Europea perquè presentessin els seus punts de vista sobre les prioritats del Programa d'acció, que cobrirà el període posterior a les primeres adhesions. El Centre Regional de Medi Ambient d'Hongria va coordinar un ampli conjunt d'aportacions de les autoritats nacionals i les organitzacions no governamentals.

4. EL PROGRAMA D'ACCIÓ I EL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

El 5è Programa d'acció comunitari per al medi ambient va contribuir a establir el desenvolupament sostenible com un dels objectius de la Unió Europea, principi que va quedar confirmat en el Tractat d'Amsterdam.

El desenvolupament sostenible no pot assolir-se únicament mitjançant la política ambiental. Caldrà el compromís de tots els responsables polítics, inclosos els de medi ambient, al llarg de tot el conjunt de polítiques comunitàries, amb vistes a assolir un equilibri òptim entre objectius ambientals, socials i econòmics.

Així doncs, aquest nou Programa d'acció comunitari per al medi ambient té un caràcter completament diferent. Representa la dimensió ambiental d'una estratègia comunitària més completa per aconseguir la sostenibilitat. Pretén determinar quins són els problemes ambientals clau i les forces que els impulsen. La integració ambiental és el mecanisme que permet garantir que les altres polítiques responguin als problemes de manera efectiva.

5. IMPLICACIONS FINANCERES

El Programa d'acció assenyala els objectius prioritaris que han d'assolir-se per garantir un medi ambient net i saludable. Fixa els reptes clau per al futur però no prescriu el caràcter exacte de les actuacions i mesures que caldran. Aquestes seran objecte d'iniciatives posteriors, en què es tractaran les implicacions financeres de cada mesura.

6. SUBSIDIARIETAT

El Programa d'acció aborda aquells problemes ambientals en què cal una actuació i un lideratge a escala europea. Això reflecteix el caràcter transfronterer dels problemes ambientals i de les seves solucions.

7. COHERÈNCIA AMB ALTRES POLÍTIQUES COMUNITÀRIES

El Programa d'acció reconeix el vincle generatiu que hi ha entre les polítiques econòmiques i socials de la Comunitat i llur possible impacte ambiental. La integració del medi ambient en totes les polítiques comunitàries, consagrada en l'article 6 del Tractat, és un component essencial del Programa d'acció.

8. UN CALENDARI DE DEU ANYS

Es proposa per al Programa un calendari de deu anys, que es considera el termini mínim per a:

- el desenvolupament de noves mesures,
- la seva transposició i implantació,
- la consecució d'un efecte significatiu,
- la capacitat d'avaluar-ne l'efectivitat.

Per respondre a les circumstàncies canviants, es preveu una revisió del Programa a mitjà termini. Es publicaran regularment indicadors que permetin el seguiment dels progressos i, si cal, que estimulin les respostes.

